

EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMSİLİ VE EVLİLİK BİRLİĞİNİ TEMSİL YETKİSİNİN SONA ERMESİ

Arş. Gör. Dr. İlker ÖZTAŞ*

I. Genel Bakış

Evlilik birliğinin temsili Medeni Kanununun 188- 191. maddeleri arasında düzenlenmektedir. MK. m. 188/f.1 hükmü şu şekildedir: "Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder." Anılan kanun hükmünün ikinci fıkrasında ise, ailenin sürekli ihtiyaçları dışında kalan diğer ihtiyaçlar açısından evlilik birliğinin temsilinin şartları yer almaktadır. Bu hükme göre, sürekli ihtiyaçlar dışındaki ihtiyaçlar için evlilik birliği, ya diğer eşin ya da hâkimin yetkilendirmesi yahut aile birliğinin menfaatleri açısından gecikmesinde sakınca bulunan ve diğer eşin rızasının alınmasının mümkün olmadığı hallerde temsil edilebilir. MK. 189 uncu maddesi ise, evlilik birliğinin temsil edildiği işlemler açısından eşlerin üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumluluğunu düzenlemektedir. Anılan kanun hükmünün devamında, eşlerin birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumlu olacağı, ancak temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması durumunda eşlerin müteselsil sorumluluğunun doğacağı hüküm altına alınmaktadır. MK. m. 190 hükmü temsil yetkisinin kaldırılmasını düzenlerken, MK. m. 191 temsil yetkisinin geri verilmesine ilişkin hükümler içermektedir.

Kanunda yer alan bu düzenlemelere dikkat edilecek olursa, evlilik birliğinin temsilinin, bir eşe ailenin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla üçüncü kişilerle

---

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

diğer eşin hukuk alanında da etkili olacak şekilde hukuki işlem yapabilmesini sağlayan yasal bir yetki olduğu söylenebilir¹.

Medeni Kanunun evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümleri incelendiğinde, eşler arasında temsil yetkisi açısından eşit davranıldığı görülecektir. Bu noktada evlilik birliğinin temsilindeki eşitliğin sadece cinsiyet açısından olmadığını belirtmek gerekir. Karın koyucu eşlerin ekonomik durumunu veya kendi aralarındaki görev paylaşımını dikkate almaksızın her iki eşe de evlilik birliğini temsil yetkisi tanımıştır².

Evlilik birliği eşler açısından bir yararlanma ve tüketim ortaklığıyken, eşlerin yanlarında yaşayan çocukların yetiştirilmesi açısından, bir bakım ortaklığı niteliğindedir³. Eşler bu ortaklığı beraber yönetme ve ortaklık giderlerine güçleri oranında katılmakla yükümlüdürler. Evlilik birliğinin temsili hükümleri aracılığıyla kanun koyucu, bir yandan eşler arasında, ekonomik durumlarına veya cinsiyetlerine göre bir ayırım yapmaksızın, eşlere evlilik birliğini temsilen hareket etme imkânı sağlarken, diğer yandan bu amaçla yapılan işlemlerden dolayı eşlerin üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumlu olmalarını öngörmektedir. Kanun koyucu bu düzenleme aracılığıyla ekonomik açıdan güçsüz olan eşe dahi evlilik birliğini temsil etme hakkı tanımaktadır⁴. Ayrıca eşlerin kendi aralarındaki görev paylaşımını düzenleyen anlaşmalardan bağımsız olarak, eşlerin evlilik birliğinin ihtiyaçlarının karşılanması nedeniyle, kanun tarafından üçüncü kişilere

¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Berner Kommentar, Schweizerisches zivilgesetzbuch, Das Familienrecht, Band: I, 1. Abteilung: Das Eherecht, 2. Teilband: Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Artikel 159- 180 ZGB, Bern 1999, Art. 166, N. 10; Cyril HEGNAUER/Peter BREITSCHMID, Grundriss des Eherechts, 4. überarbeitete Auflage, Bern 2000, N. 18.03; Peter TUOR/Bernhard SCHNYDER/Alexandra RUMO-JUNGO, Das schweizerische Zivilgesetzbuch, 12. Auflage, Zürich 2002, s. 284; Murat DOĞAN, Türk Medeni Kanunu'nun Evliliğin Genel Hükümleri Bakımından Getirdiği Yenilikler, AÜHF, Y:2003, C:52, S:4, s. 93- 129, s. 117; Ayşe HAVUTÇU, Evlilik Birliğinin Temsili, Ankara 2006, s. 21; Bilge ÖZTAN, Aile Hukuku, 5. Bası, Ankara 2004, s. 183; Hüseyin HATEMİ, Aile Hukuku I (Evlilik Hukuku) Ders Kitabı, İstanbul 2005, s. 81; Mustafa DURAL/Tufan ÖĞÜZ/Alper GÜMÜŞ, Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Bası, İstanbul 2010, s. 166; Mustafa Alper GÜMÜŞ, Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m.185- 281), İstanbul 2008, s. 111- 112.

² DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 166; HAVUTÇU, s. 38.

³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 8; GÜMÜŞ, s.110; HAVUTÇU, s. 100.

⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 8; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.04; Franz HASENBÖHLER, ZGB- Art. 159- 180: Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Zürcher Kommentar, IIIc, 3. Auflage, Zürich 1998, Art. 166, N.5.

karşı müteselsil sorumlu kılındıklarını görmekteyiz. Bu kural aracılığıyla üçüncü kişi, eşlerden dilediğine başvurma imkânına kavuşmaktadır. Bu yönüyle, evlilik birliğinin temsiline ilişkin kurallar, işlem güvenliğini korumaktadır⁵. Kanun koyucunun, evlilik birliğini temsilen yapılan işlemlerden dolayı eşleri müteselsil sorumlu kılmasının bir diğer nedeninin de, evlilik birliğinin bir yararlanma ve tüketim ortaklığı olması ve yapılan işlemde sonuç olarak her iki eşin de yararlanması olduğu öğretilmektedir⁶.

Bu çalışma ile ilk olarak evlilik birliğinin temsiline ilişkin açıklamalarda bulunulacak, daha sonra evlilik birliği temsil yetkisinin sona erdiği haller incelenecektir.

II. Temsilin Niteliği

Medeni Kanundaki evlilik birliğinin temsili ile ilgili hükümlerde yer alan temsil ifadesi, teknik anlamıyla temsili karşılamamaktadır⁷. Borçlar Hukukundaki temsil kavramıyla aile birliğinin temsili arasındaki farklar şu şekilde ortaya konulabilir:

⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 8; HASENBÖHLER, Art. 166, N.7; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 166.

⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 9; HAVUTÇU, s. 100.

⁷ Marlies NÄF-HOFMANN/Heinz NÄF-HOFMANN, Das neue Ehe- und Erbrecht im Zivilgesetzbuch Wirkungen der Ehe im allgemeinen. Ehegüterrecht und Erbrecht Einführung für den Praktiker, 2., neubearbeitete und ergänzte Auflage, Zürich 1989, N. 310; HASENBÖHLER, Art. 166, N.9; ÖZTAN, s.183; HAVUTÇU, s. 24; Mehmet DEMİR, Türk Medeni Kanununa Göre Evlilik Birliğinin Temsili ve Aile Konutu ile İlgili İşlemler, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 691.-715, s. 649; Serkan AYAN, Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004, s. 215; Turgut AKINTÜRK/Derya Ateş KARAMAN, Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku, C.II, 12. Bası, İstanbul 2010, s.125. Aslında evlilik birliğinin temsili ifadesi yanıltıcıdır. Zira evlilik birliğinin tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Evlilik birliğinin tüzel kişiliği bulunmamasından dolayı, teknik anlamıyla temsilden bahsedilemeyeceğine ilişkin, bkz., HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.03; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 309; TUOR/SCHNYDER/RUMO-JUNGO, s. 284; ÖZTAN, s.183; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 125; HATEMİ, s. 81. Eşlerin evlilik birliğinin olağan temsilinin kapsamına girmeyen konularda hukuki işlem yapabilmeleri için, birbirlerine ayrıca Borçlar Hukukuna göre temsil yetkisi tanıyabilecekleri konusunda şüphe duymamak gerekir, bkz., Richard FRANK, Grundprobleme des neuen Ehe-und Erbrechts der Schweiz, Basel und Frankfurt am Main, 1987, § 7, N.2.

Borçlar Hukukundaki doğrudan temsilde, temsil yetkisine dayanılarak yapılan işlem temsilcinin değil, temsil olunanın hukuk alanında doğar. Dolaylı temsilde ise, yapılan hukuki işlem ilk önce temsilcinin hukuk alanında doğar. Daha sonra temsilcinin yapılan hukuki işlemin sonuçlarını temsil olunana aktarması gerekir. Evlilik birliğinin temsilde ise, sadece işlemi yapan eş değil, diğer eş de hukuki işlemin tarafı olmakta, işlemin sonuçlarının ayrıca işlemin yapılması safhasına katılmayan eşin hukuk alanına aktarılmasına gerek kalmamaktadır⁸.

Ayrıca doğrudan temsilde kural olarak, adına ve hesabına işlem yapılan kişinin kim olduğunun üçüncü kişiye açıklanması gerekir. Oysaki evlilik birliğinin temsilde, işlemi yapan eşin ayrıca temsil ilişkisinden bahsetmesi şartı aranmaz. İşlemi yapan eş kendi adına hareket etmiş olsa bile, evlilik birliğinin temsili için aranan şartların varlığı halinde, diğer eşin de yapılan işlemde dolayı müteselsil sorumluluğu doğar⁹.

Ayrıca evlilik birliğinin temsilde, işlemi yapan eşin temsil yetkisinin bulunmaması halinde, yapılan işlem geçersiz kabul edilmez. Bu durumda sadece işlemi yapan eş, işleme taraf olan üçüncü kişiye karşı sorumlu olur. Diğer eşin yetkisiz olarak yapılan işlemde dolayı müteselsil sorumluluğu doğmaz¹⁰.

Borçlar Hukuku anlamındaki temsille evlilik birliğinin temsili arasındaki bir diğer fark da, temsil yetkisinin kaynağından ortaya çıkmaktadır. Borçlar Hukuku anlamında temsilden bahsedebilmek için, kural olarak temsil olunanın temsilciyi yetkilendirmesi gerekir. Evlilik birliğinin temsili yetkisi ise kanundan kaynaklanmaktadır¹¹. Ancak evlilik birliğinin temsiline yasal temsilden de farklı olduğunu belirtmek gerekir. Yasal temsilde, yasal temsilcinin yaptığı işlemle, yasal temsilci değil, temsil olunan bağlı hale gelir. Evlilik birliğinin temsilde ise, yapılan işlemin sonuçları her iki eşin hukuk alanında doğar¹².

⁸ Bkz., HASENBÖHLER, Art. 166, N.9, N.10; HAVUTÇU, s. 25, s. 26.

⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art.166, N.11, N.13; HASENBÖHLER, Art.166, N.10; HAVUTÇU, s. 25.

¹⁰ Bkz., FRANK, § 7, N.21; HAVUTÇU, s. 27.

¹¹ HASENBÖHLER, Art. 166, N.10; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.11, N.13; AKINTÜRK/KARAMAN, s.125; HAVUTÇU, s.25- 26.

¹² HASENBÖHLER, Art. 166, N.11; HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.13; HAVUTÇU, s. 26.

Borçlar Hukuku anlamında temsil kavramıyla, evlilik birliğinin temsili kavramları arasındaki bu farklılıktan yola çıkarak, Borçlar Hukukundaki temsile ilişkin hükümlerin evlilik birliğinde uygulama alanı bulmayacağı sonucuna ulaşılamaz. Her şeyden önce, eşlerin birbirlerine, herhangi bir hukuki işlemin yapılabilmesi için temsil yetkisi tanınmasının önünde bir engel yoktur. Eğer yapılan bir hukuki işlem, evlilik birliğinin temsili kapsamına girmiyorsa ve eşlerden biri, bir diğerine bu işlemin yapılabilmesi için temsil yetkisi vermişse, bu hukuki işleme Borçlar Hukukuna ilişkin kurallar uygulanır¹³. Evlilik birliğinin temsilen yapılan hukuki işlemlerde ise, Borçlar Hukuku anlamındaki temsile ilişkin kurallar yukarıda anılan farklılıklara dikkat edilmesi şartıyla, uygulanabilecektir. Özellikle, MK. m.188/f.2/b.1 uyarınca eşlerden birinin diğer eşi yetkilendirdiği hallerde, iradi yetkilendirme söz konusu olduğundan, yetki verme işleminin geçerliliği, Borçlar Hukukundaki temsile ilişkin kurallara göre belirlenir¹⁴.

Evlilik birliğinin temsili, Aile Hukukuna ait sui generis bir hukuk kurumu olup¹⁵, evlenmeye bağlı ortaya çıkan bir yan sonuçtur¹⁶. Evlilik birliğini temsil yetkisi, kişiye sıkı sıkıya bağlıdır. Bu nedenle, başkasına devredilemez ve bu yetkiden vazgeçilemez¹⁷.

¹³ HASENBÖHLER, Art. 166, N.13; HAVUTÇU, s. 29.

¹⁴ Bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.15; HAVUTÇU, s. 29.

¹⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 13; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.166; ÖZTAN, s. 183; AYAN, s.215; HAVUTÇU, s. 27; GÜMÜŞ, s.112.

¹⁶ HASENBÖHLER, Art. 166, N.18; HAVUTÇU, s. 48.

¹⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.14, N.21; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 20; ÖZTAN, s. 186; HAVUTÇU, s. 48; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.166; GÜMÜŞ, s.112; Pınar Özlem DEMİR, Yeni Medeni Kanunda Evli Kadınların Hukuki Durumu ile İlgili Yenilik ve Değişiklikler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Prof. Dr. Ergun Özsunay'a Armağan, İstanbul 2004, s. 509- 562, s. 527. Evlilik birliğini temsil yetkisinin devredilmesinin veya feragat edilmesinin mümkün olmaması, ailenin ihtiyaçları için işlem yapmaya karar vermek açısından, Eşlerden biri, ailenin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hukuki işlem yapmaya karar verdikten sonra, işlemin yapılması için temsilci atayabilir veya yardımcı şahıs kullanabilir, bkz., HASENBÖHLER, Art. 166, N.20; HAVUTÇU, s. 49; DEMİR, s. 698- 699.

III. Temsilin Konusu

A. Genel Olarak

Evlilik birliğini temsilin konusunu, ailenin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için yapılacak hukuki işlemler ve hukuki işlem benzerleri oluşturur¹⁸. Hukuki işlemin borçlandırıcı işlem veya tasarruf işlemi olması arasında ise fark yoktur¹⁹. Hemen belirtmek gerekir ki, evlilik birliğini temsil sadece maddi hukuka ilişkin işlemlere ilişkindir. Usul Hukukuna ait işlemler evlilik birliğini temsil yetkisinin içeriğine dâhil olmazlar²⁰. Eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi hukuka aykırı fiilleri ve maddi fiilleri kapsamaz²¹.

B. Ailenin İhtiyaçları Kavramı

MK. m. 188'deki ifadelerden, evlilik birliğini temsilen yapılabilecek işlemlerin, "ailenin ihtiyaçları"nın karşılamaya yönelik olabilecekleri anlaşılmaktadır. Bir işlem ailenin ihtiyaçları ile ilgili değilse, evlilik birliğini temsilen yapıldığı söylenemez.

Evlilik birliğinin temsili açısından ailenin ihtiyaçları kavramı, aile olarak birlikte yaşayan eşlerin ve çocukların ihtiyaçlarını kapsar²². Ancak hukuki işlemin aile bireylerinin menfaatine olması, MK. m. 188 hükmünün uygulanması için yeterli değildir. Yapılan hukuki işlemin konusu olan ihtiyacın eşlerin bireysel ihtiyaçları değil, aile ortaklığının ihtiyacı niteliğine sahip olması da gerekir²³. Bir ihtiyacın aile ortaklığının ihtiyacı olarak görülebilmesi için, yapılan işlem-

¹⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.56; HASENBÖHLER, Art. 166, N.47; HAVUTÇU, s. 51.

¹⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.85; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 48; ÖZTAN, s. 183; GÜMÜŞ, s.119- 120. HAVUTÇU ise farklı görüştedir. Yazar, evlilik birliğini temsil yetkisinin sadece borçlandırıcı işlemlere ilişkin olduğunu, tasarruf işlemlerinin evlilik birliğini temsil yetkisini kapsamadığı kanaatindedir, HAVUTÇU, s. 55- 62.

²⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 62; HASENBÖHLER, Art. 166, N.47; GÜMÜŞ, s. 120.

²¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.60, N.86; HASENBÖHLER, Art. 166, N.47; haksız fiiller açısından, bkz., ÖZTAN, s.187.

²² FRANK, § 7, N.11; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.166; GÜMÜŞ, s.114; HAVUTÇU, s. 63.

²³ HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.10; HAVUTÇU, s. 63.

den elde edilecek karşı edimden aile bireyleri doğrudan yararlanmalıdır²⁴. Bu nedenle, eşlerin kişisel nitelikli mesleki ve sanatsal faaliyetleri, spora ve boş zaman değerlendirilmesine yönelik uğraşları gibi ihtiyaçlar aile ihtiyaçları olarak görülmez²⁵. Eşlerin malvarlığı yönetimine ilişkin faaliyetleri de, yönetilen malvarlığının ortaklık veya bireysel malvarlığı olup olmadığına bakılmaksızın, aile ihtiyacı kapsamına girmez²⁶.

Nelerin aile ihtiyacı olarak değerlendirilebileceği sorusuna cevap verirken dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise, ailenin ihtiyaçları kavramının her aile açısından değişiklik göstereceğidir. Bütün aile ilişkilerini kapsayacak şekilde, aile ihtiyaçlarına ait götürü bir liste vermek mümkün değildir. İlgili ailenin yaşam tarzı, eşlerin finansal ilişkileri, iş ve meslek durumları, aileyi oluşturan bireylerin sayısı, ailenin sosyal yapısı, yerel adetler gibi faktörlere bağlı olarak, üçüncü kişinin ediminin somut olaydaki ailenin ihtiyacı olarak görülüp görülmeyeceği belirlenir²⁷. Ailenin ihtiyaçları kavramı sadece yapılacak işlemin konusu açısından değişken bir yapı sergilemez. Zaman içerisinde de, ilgili ailenin

²⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art.166, N.41; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, Das Eherecht des Schweizerischen Zivilgesetzbuch, 2. Auflage, Bern 2002, N.08.60; ÖZTAN, s.184; DURAL/ ÖĞÜZ/ GÜMÜŞ, s. 167; GÜMÜŞ, s.115.

²⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.43; HASENBÖHLER, Art. 166, N.30; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.10; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.60; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 167; ÖZTAN, s.183; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 125; GÜMÜŞ, s.115; Sevgican AYDIN, Türk Aile Hukuku'nda Kadın Erkek Eşitliğine İlişkin Evliliğin Genel Hükümleri Maddelerinin İncelenmesi, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, Cilt 1, İstanbul 2009, s. 387- 408, s. 395. ZEYTİN ise, eşlerin sürekli kişisel ihtiyaçları için yaptıkları borçlardan dolayı diğer eşin sorumlu olacağı görüşündedir, bkz., Zafer ZEYTİN, Türk Medeni Kanunu'nda Kadın Erkek Eşitliğine İlişkin Düzenlemeler, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, Cilt 2, İstanbul 2009, s. 1649- 1680, s. 1663.

²⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.43; HASENBÖHLER, Art. 166, N.30; HEGNAUER/BREITSCHMID, N.18.10; HAVUTÇU, s. 65; GÜMÜŞ, s.115.

²⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.37; HASENBÖHLER, Art. 166, N.46; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.62; ÖZTAN, s. 187; GÜMÜŞ, s.114- 115; HAVUTÇU, s. 64. Ailenin yapısı, aile bireylerinin sayısı, ailenin oturduğu konutun durum, eşlerin sosyal ve mesleki konumları, mahalli adetler gibi unsurlar sadece nelerin aile ihtiyacı olarak görülmesi gerektiğini belirlemekle kalmaz, aynı zamanda hangi ihtiyaçların ailenin sürekli ihtiyacı niteliğine sahip olup olmadığını tespit de kullanılır. FRANK, § 7, N.18; HAVUTÇU, s. 75-77. Ailenin sürekli ihtiyaçları için temsil açısından, bkz., DOĞAN, s.117; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126; AYDIN, s. 394; Cem BAYGIN, 4721 Sayılı Yeni Medeni Kanunun Evlenme, Boşanma ve Evliliğin Genel Hükümleri Konusunda Getirdiği Değişiklikler, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, Cilt II, İstanbul 2003, s. 437- 661, s. 452.

ekonomik gücüne ve sosyal yapısına bağlı olarak, bu kavramın içeriği değişiklik gösterir²⁸.

Ailenin ihtiyaçları kavramı, MK. m.186'da dile getirilen birliğin giderleri kavramıyla aynı anlama gelmez. Birliğin giderleri kavramı ailenin ihtiyaçları kavramından daha geniş kapsamlıdır. İleride de açıklanacağı üzere, ailenin ihtiyaçlarından bahsedebilmek için, ortak yaşama devam ediliyor olması ve eşler ile bakımını üstlendikleri çocukların ortak nitelikli fiili bir ihtiyacın var olması gerekir. Oysaki birliğin giderleri kapsamına eşlerin birlikte yaşamasına ilişkin olmayan ihtiyaçları da dâhil olur²⁹.

IV. Evlilik Birliğinin Temsili Türleri

A. Genel Olarak

MK. m. 188 hükmünde, evlilik birliğinin temsili düzenlenirken, ailenin ihtiyaçlarının iki alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Kanun hükmünün ilk fıkrasında “ailenin sürekli ihtiyaçları”ndan, ikinci fıkrasında ise, “diğer ihtiyaçlar”dan bahsedilmektedir. Çalışmanın ilerleyen bölümünde, ailenin sürekli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik temsil yetkisini olağan temsil yetkisi, diğer ihtiyaçları karşılamaya yönelik temsil yetkisini ise olağanüstü temsil yetkisi olarak anılacaktır.

Bu iki temsil türüne uygulanacak kurallar açısından bazı farklılıkların bulunduğunu belirtmek gerekir. Bu iki temsil kategorisi arasındaki ilk farklılık doğuş şartları açısındandır. Olağan temsil yetkisi doğrudan, kanun gereği doğmaktadır. Olağanüstü temsil yetkisi kapsamındaki işlemleri eşlerin tek başlarına evlilik birliğini temsilen yapabilmeleri için, ya diğer eşin ya da haklı nedenlerle hâkimin yetkilendirmesi veya acil bir durumun varlığı gereklidir.

Olağan temsil yetkisi ile olağanüstü temsil yetkisi arasındaki bir diğer farklılık da, temsil yetkisinin kaldırılmasında kendini gösterir. Temsil yetkisinin kaldırılması kural olarak ailenin sürekli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik temsil yetkisi açısından uygulanır. Bu konuya ileride değineceğimizden şimdilik bu kadar açıklamayı yeterli buluyoruz.

²⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 37.

²⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.38; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 167; HAVUTÇU, s. 66-68.

B. Olağan Temsil

Olağan temsil yetkisini düzenleyen MK. m. 188/f.1 hükmü şu şekildedir: “Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder”. MK. m. 189/f.1 hükmü de, aile birliğini temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde, eşlerin üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olacaklarını belirtmektedir. Görüleceği üzere, ailenin sürekli ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan hukuki işlemlerden dolayı, eşlerden her biri, ayrıca işlemin yapılmasına rıza göstermeseler bile, müteselsil sorumluluk altına girmektedirler.

Ailenin sürekli ihtiyaçlarının kapsamına ortak yaşamla maddi bağlantı içinde olan, evlilik birliğinin günlük ve olağan ihtiyaçlarının giderilmesine ilişkin hukuki işlemler girer³⁰. Bu tür ihtiyaçların ne sıklıkta ortaya çıktığı önemli olmasa da, bir ihtiyacın ailenin sürekli ihtiyacı sayılabilmesi için, aile bütçesine olağanüstü yük getirmemesi gerekir³¹.

Hangi tür ihtiyaçların olağan temsil yetkisinin kapsamına girdiği belirlenirken, ayrıca, ilgili ihtiyacın görülmesi için eşlerin önceden bu konuda görüşmeye ihtiyaç duyup duymadıklarının incelenmesi gerekir. Eğer hukuki işlem yapılmadan önce, eşlerin bir araya gelerek görüşmeleri gerektiği sonucuna ulaşırsa, işlemin, olağan temsil yetkisi kapsamı dışında kaldığı sonucuna ulaşılır³².

Olağan temsil yetkisinin kapsamına giren işlemlerden dolayı diğer eş de müteselsil sorumluluk altına girdiğinden, olağan temsil yetkisinin kapsamının dar tutulması gerekir³³.

³⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.48; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 167; benzeri şekilde, HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.07. Eski Medeni Kanun döneminde, kadına tanınmış olan “anahtar yetki”nin 4721 sayılı Medeni Kanununun 188/f.1. (ZGB Art.166 Abs. 1) hükmüyle düzenlenen olağan temsil yetkisiyle aynı anlamda olduğuna dair, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 47; ayrıca bkz., TUOR/SCHNYDER/RUMO-JUNGO, s. 284.

³¹ HAVUTÇU, s. 71; GÜMÜŞ, s.116- 117.

³² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.48; HAVUTÇU, s. 73.

³³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 46; HAVUTÇU, s. 70- 71. Olağan temsil yetkisi açısından dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da, eşlerin olağan temsil yetkisinin yarışmasıdır, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.55; HASENBÖHLER, Art. 166, N.50; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 167; HAVUTÇU, s. 77; GÜMÜŞ, s. 119. Eşler birbirlerinden habersiz olarak, aynı ihtiyacı karşılamaya yönelik iki farklı işlem yaparlarsa, her iki işlem açısından da müteselsil sorumlulukları doğar. Bu kuralın istisnası ise, işlemlerden birine taraf olan üçüncü kişinin, bu konuya ilişkin işlemi daha önce diğer

Bu değerlendirmeler ışığında, beslenme, giyim, su, elektrik, ısınma, evin ve çamaşırların temizlenmesi için temizlik araç gereçleri satın alma, ufak tefek onarımlar gibi faaliyetlerin ailenin sürekli ihtiyaçları kapsamına girdiği söylenebilir³⁴. Bunların yanında, çocukların ve aile üyelerinin eğitimleri, kültürel ihtiyaçları ve boş zamanlarını değerlendirmeleri, olağan sağlık giderleri ile evde yaşayan hayvanların bakımlarıyla ilgili hukuki işlemler de olağan temsil yetkisi kapsamına dâhildir³⁵.

Buna karşın, pahalı mobilyalar, lüks eşyalar alınması, büyük onarım ve tadilat yapılması³⁶, çamaşır makinesi, buzdolabı, elektrikli süpürge, kombi cihazı gibi giderleri fazla ev eşyalarının satın alınması³⁷, çocuğun özel yatılı okula gönderilmesi³⁸ gibi ihtiyaçlar olağan temsil yetkisinin sınırlarını aşarlar.

---

eşle yaptığını bilebildiği hallerdir. Bu durumda ikinci işlemin yapılmasına katılmayan diğer eş ikinci işlem nedeniyle sorumlu olmaz, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.55; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 50; GÜMÜŞ, s.119. Yazar, bu ihtimalde üçüncü kişinin, daha önce bu işlemin diğer eşle yapıldığını ikinci işlemi yapan eşe bildirme yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmektedirler. Yazara göre bu yükümlülüğün kaynağı dürüstlük kuralıdır ve bu yükümlülüğün ihlali, sözleşme öncesi bir aydınlatma yükümlülüğünün ihlali anlamına gelir. Üçüncü kişinin söz konusu aydınlatma yükümlülüğünün ihlal etmesi halinde, işlemle bağlı olan eşin uğradığı zararları tazmin etme yükümlülüğü doğar, bkz., GÜMÜŞ, s.119. Kanaatimizce, bu durumda ikinci kez yapılan işlemle bağlı olan eşin sahip olduğu diğer hukuki imkanlar da, hata veya hile nedeniyle sözleşmenin iptali olmalıdır. Yeri gelmişken, olağan temsil yetkisi kapsamında işlem yapan eşin, diğer eşe bilgi verme yükümlülüğünün bulunduğunu da belirtmek gerekir, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.55; GÜMÜŞ, s.119; HAVUTÇU, s.78.

³⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.50; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 39; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.07;bkz., FRANK, § 7, N.17; GÜMÜŞ, s.117; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126; BAYGIN, s.. 452.

³⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.50; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 39; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.63; HAVUTÇU, s. 73; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126. Aile bireylerinin tıbbi ihtiyaçları niteliğinde görülmeyecek olan estetik operasyonlar ise ailenin ihtiyaçları kapsamına yer almazlar, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.40; ayrıca bkz., HEGNAUER/ BREITSCHMID, N.18. 10; HAVUTÇU, s.74.

³⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 54; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 40; HAVUTÇU, s. 73.

³⁷ HAVUTÇU, s. 73; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126; GÜMÜŞ, s.117. Ancak, ailenin ihtiyaçları kapsamının götürü bir şekilde belirlenmesinin mümkün olmadığı ve aileden aileye bu kavramın kapsamının değişiklik gösterebileceği göz önüne alınmalıdır. Ailenin sürekli ihtiyaçları ile diğer ihtiyaçları arasındaki sınır da, tüm aile birlikleri için geçerli olacak şekilde götürü olarak belirlenemez. Ailelerin sosyal ve ekonomik ilişkileri, bir aile ihtiyacının dâhil olacağı temsil kategorisini belirlemede özellikle dikkate alınması gere-

Ailenin yaşam standartları ve ekonomik ilişkilerine uygun olmak koşuluyla, bireyleriyle ilgili sigorta sözleşmelerinin olağan temsil yetkisi kapsamına girmesi mümkündür³⁹.

Kredi kartı ile yapılan işlemlerde ise yapılan işlemin hangi amacı taşıdığına bakılması gerekir. Eğer kredi kartına dayalı işlem ile elde edilecek karşı edim, doğrudan ailenin geçimine ilişkinse, olağan temsil yetkisi kapsamına girer. Bu nedenle kredi kartı ile yapılan işlemlerin tek tek değerlendirilmesi zorunludur⁴⁰. Nakdi kredili işlemler ise, miktarları yüksel olduğundan, çoğu kez olağan temsil yetkisi kapsamına girmezler. Ancak bu tür krediler ile elde edilen meblağın

---

ken unsurlardır. Bu nedenle somut olaydaki ailenin ekonomik gücünün yüksek olması halinde, bulaşık, çamaşır makinesi, buzdolabı gibi ev aletlerinin satın alınması, sürekli ihtiyaçlar kategorisinde değerlendirilebilir, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.50.

³⁸ HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.07; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126; HAVUTÇU, s. 73. Ailenin yaşam standartlarının yüksek olması durumunda çocuğa müzik dersleri verilmesine ilişkin hukuki işlem olağan temsil yetkisi kapsamında görülebilir. Ancak çocuğun özel okula gönderilmesi olağan temsil yetkisinin sınırlarını aşar, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 50.

³⁹ HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.07. Kaza, sorumluluk ve konut sigortalarının ailenin sürekli ihtiyaçları arasında olduğuna dair, bkz., HAUSHEER/REUSSER/ GEISER, Art. 166, N.39a; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 39. Geniş kapsamlı ve uzun süreli sigorta sözleşmelerinin ailenin sürekli ihtiyaçları kapsamına girmeyeceği yönünde, bkz., NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 319. Kaza, hayat, sorumluluk ve konut sigortalarının sürekli aile ihtiyaçları arasında yer aldığı, sağlık sigortasının ise, ancak eşin bir sosyal güvenlik kurumundan sağlık yardımı almadığı ve sigorta primlerinin ailenin ekonomik durumuna uygun düşmesi halinde sürekli ihtiyaç kapsamında değerlendirilebileceği yönünde, bkz., GÜMÜŞ, s.118. Motorlu araç sigortası ve kasko sigortası ise otomobil edinmenin ailenin sürekli ihtiyacı olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğine göre belirlenmesi gerekir, bkz., HAUSHEER/REUSSER/ GEISER, Art. 166, N. 39a; GÜMÜŞ, s.118. HAVUTÇU ise, sigorta sözleşmelerinin ailenin sürekli ihtiyaçları kapsamına girmediği görüşündedir, bkz. HAVUTÇU, s. 75.

⁴⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.52; HASENBÖHLER, Art. 166, N.43; ÖZTAN, s.188-189; GÜMÜŞ, s.118. HAVUTÇU ise, kredi kartı ile yapılan işlemleri, kredi kartının türüne göre farklı değerlendirmelere tabi tutulması gerektiğini belirtmektedir, bkz., HAVUTÇU, s.89-92. Yazara göre, eşlerin mağaza kartı niteliğindeki kredi kartları ile yaptıkları işlemlerde, işlemin süreklilik arz edip etmediğine bakmak gerekir. Eğer eş, mağaza kartıyla tek bir işlem yapmışsa, bu işlemin objektif olarak ailenin sürekli ihtiyacı olarak görülmesinin mümkün olup olmadığına göre karar verilmelidir. Eğer eşlerden biri mağaza kartıyla sürekli olarak işlem yapıyorsa, olağan temsil yetkisinin kapsamı dışına çıkıldığının kabulü yerinde olacaktır, HAVUTÇU, s.89. Yazar, üçlü sisteme göre kullanılan kredi kartları ile yapılan işlemlerin, ailenin sürekli ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olsa bile, temsil yetkisi kapsamında değerlendirilemeyeceği görüşündedir, HAVUTÇU, s.89- 92.

ailenin sürekli ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanılıyorsa, nakdi kredili işlemin istisnaen de olsa olağan temsil yetkisi kapsamına girmesi mümkündür⁴¹.

Veresiye işlemlerde ise, yapılan işlem münferit ve az gidere neden oluyorsa ve yapılan işlemle ailenin sürekli bir ihtiyacı karşılanıyorsa, olağan temsil yetkisinin varlığından bahsedilebilir⁴². Ancak eşlerden biri sürekli olarak veresiye işlem yapıyorsa, yapılan işlemden dolayı diğer eşin MK. m.188/f.1 hükmü uyarınca müteselsil sorumluluğu doğmaz⁴³.

Taksitli satımlarda ise, yapılan sözleşme ile elde edilecek karşılık edimin niteliğine bakılmalıdır. Eğer karşılık edimin ailenin sürekli ihtiyaçları kapsamına girdiği kanaatine varılırsa, sözleşmeden dolayı eşlerin müteselsil sorumlulukları doğar⁴⁴.

C. Olağanüstü Temsil

Evlilik birliğinin ihtiyaçları sadece günlük ve olağan ihtiyaçlardan ibaret değildir. Günlük ve olağan ihtiyaçların dışında kalan diğer aile ihtiyaçları ise olağanüstü temsil yetkisinin kapsamına girer. Hangi ihtiyaçların olağanüstü temsil yetkisinin kapsamına girdiği belirlenirken, eşlerin bu ihtiyaçların karşılanması için önceden birbirleriyle görüşmelerinin ve birbirlerine danışmalarının gerekli olup olmadığına bakılmalıdır⁴⁵. Büyük gidere neden olacak tamirat işleri, lüks mobilya, otomobil satın alınması, buzdolabı, çamaşır makinesi alınması, tatile çıkılması gibi ihtiyaçların giderilmesine yönelik işlemler olağanüstü temsil yetkisinin kapsamına örnek gösterilebilir⁴⁶. Aile konutu olarak kullanılmak üzere bir konutun kiralanması veya satın alınmasının diğer ihtiyaçlar kapsamına girip girmediği ise tartışmalıdır⁴⁷.

⁴¹ HASENBÖHLER, Art. 166, N. 44; ÖZTAN, s.189; HAVUTÇU, s. 92- 93; GÜMÜŞ, s. 118. Banka kredisi ve ödünç sözleşmelerinin olağan temsil yetkisi kapsamına girmeyeceğine ilişkin, HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.07; ÖZTAN, s.188.

⁴² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.52; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 43; HAVUTÇU, s.85.

⁴³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.52; HAVUTÇU, s.85.

⁴⁴ HAVUTÇU, s.86.

⁴⁵ HAVUTÇU, s. 78- 79.

⁴⁶ HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.09; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.64; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 168; HAVUTÇU, s. 79.

⁴⁷ Bir görüşe göre, aile konutu temin etmek amacıyla yapılan kira ve satış sözleşmeleri diğer ihtiyaçlar kapsamına girer. Bu görüş için, bkz., HEGNAUER/BREITSCHMID,

Medeni Kanunun olağanüstü temsil yetkisini düzenleyen 188/f.2. hükmü incelendiğinde, diğer ihtiyaçların karşılanması için eşlerin birlikte hareket etmelerinin kural olarak benimsendiği, ancak istisnai hallerde, eşlerin tek başlarına bu tür ihtiyaçları karşılayabilmek için temsil yetkisine sahip olabileceği görülebilir⁴⁸. Kanun, eşlere olağanüstü temsil yetkisini üç halle sınırlı olarak tanımaktadır. Bunlardan ilki, işlemi yapacak eşin diğer eş tarafından yetkilendirilmesidir. Eşlerden birinin bir diğerini geçerli bir şekilde yetkilendirip yetkilendirmediği Borçlar Hukukunun temsile ilişkin kurallarına göre belirlenir⁴⁹. Ancak ola-

---

N.18.09; HASENBÖHLER, Art. 166, N.40; FRANK, § 7, N.23; DEMİR, s. 700; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 168; GÜMÜŞ, s.120; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126. Bir diğer görüşe göre ise, aile konutu temin etmek amacıyla yapılan kira ve satış sözleşmeleri evlilik birliğinin temsili kapsamında değerlendirilemez. Bu görüş için, bkz., HAVUTÇU, s. 81- 83.

⁴⁸ DOĞAN, s. 117; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 126- 127; ZEYTİN, s. 1663; BAYGIN, s.. 453.

⁴⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.67; HAVUTÇU, s. 111. Örneğin, teknik anlamıyla temsilde olduğu gibi, olağanüstü temsil yetkisi de şekle tabi değildir ve açık veya örtülü irade beyanıyla verilebilir, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 68; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N. 08.67; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.11; ÖZTAN, s. 190; HAVUTÇU, s. 112. Ancak eşlerin temsil yetkisini örtülü irade beyanıyla verip vermediği belirlenirken, dikkatli davranılmalıdır. Kanaatimizce, eşlerin sözleşmenin yapılması safhasında katılıp, sessiz kalmaları tek başına, işlemi yapan eşe temsil yetkisi tanıdıkları şeklinde yorumlanamaz. Bu sonuca ulaşabilmek için, eşlerin ayrıca sözleşmenin kurulması safhasında aktif davranışlar sergilemelerinin yanında, davranışlarının bu şekilde yorumlanmasını sağlayacak ek unsurların varlığı gerekir. Bu açıdan, sadece taşınmazın birlikte gezilmesi, otomobille deneme sürüşü yapılması gibi davranışlar, yapılacak işlem için temsil yetkisi verildiğine ilişkin örtülü irade beyanı olarak yorumlanamaz, HAVUTÇU s.112- 113. Bu konuya verilecek bir başka örnek ise, eşlerden birinin satın alınan bir televizyona ait faturayı tek başına alıcı sıfatıyla imzalamasıdır. Bu ihtimalde sadece satış sözleşmesini kuran eş, satıcıya karşı sorumlu olacaktır. Diğer eşin sözleşmenin kurulması safhasına katılması da hukuki sonucu değiştirmeyecektir, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.68, N.69; Aksi kanaatte, HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.11. Eğer sözleşme yazılı şekilde yapılmışsa, eşin sözleşmeyi yapan eşle birlikte üçüncü kişiye karşı müteselsil sorumlu olabilmesi için, ya sözleşme metnini birlikte sorumlu olarak imzalaması ya da diğer eşe bu sözleşmeyi yapması için yetkilendirmesi gerekir, bkz., HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.11; HASENBÖHLER, Art. 166, N.56. Ayrıca eşlerden birinin yetkisiz olarak yaptığı hukuki işleme diğer eş, teknik anlamıyla temsilde olduğu gibi icazet verebilir, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.72; NÄFHOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 326; HAVUTÇU, s.113. Eğer eş yapılan işleme icazet verirse, kendisi de yapılan işlemde dolayı müteselsil sorumlu hale gelir. Eğer diğer eş icazet vermezse, işlem geçerliliğini korur, ancak üçüncü kişi sadece işlemi yapan eşe başvurma hakkına sahiptir. Ancak üçüncü kişinin işlemi yapan eşin temsil yetkisini

ğanüstü temsile ilişkin verilen yetkinin Aile Hukukuna özgü bir kurum olduğu göz önünde tutulmalıdır. Örneğin, eşlerden birinin diğer eşe olağanüstü temsil yetkisi vermesi halinde, yapılan işlemde dolayı, olağan temsil yetkisinde olduğu gibi, her iki eş de müteselsil sorumlu hale gelir⁵⁰.

Olağanüstü temsil yetkisinin ortaya çıktığı bir diğer hal ise, hâkim tarafından yetkilendirilmektir. Eşlerden biri, evlilik birliğini temsilen işlem yapabilmesi için diğer eşin yetkilendirmesine ihtiyaç duyuyor, ancak diğer eş haklı bir neden olmaksızın işlem için gerekli izni vermiyorsa, hukuki işlemin yapılabilmesi için hâkimden izin alınabilir (MK. m. 188/ f.2/b.1). Hâkim tarafından yetkilendirilmenin talep edilebilmesi için, ailenin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılacak işleme, eşlerden birinin haklı bir neden olmaksızın izin vermiyor olması gerekir. Bu işlemle giderilecek ihtiyacın sürekli ihtiyaç kapsamını aşarak, ailenin diğer ihtiyaçları niteliğine sahip olması gerektiği ise açıktır. Zira ailenin sürekli ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik işlemleri yaparken, eşler birbirlerinin rızalarına ihtiyaç duymazlar.

Yapılacak işlem için hâkimden yetkilendirilme talebinde bulunabilmek için gerekli şartlardan bir diğeri de, işlemin ailenin menfaatine hizmet ediyor olması gerekir⁵¹. Hâkimin yetkilendirme kararı verebilmesi için, yapılacak işlemin diğer eş istemese de müteselsil sorumluluğuna yol açacak ölçüde evlilik birliği açısından önemli olması gerekir⁵². Kanunda açıkça belirtilmemiş olsa da, öğretime kabul edildiği üzere, hukuki işlemi yapabilmek için hâkimden yetkilendirilmesini isteyen eşin, ayrıca bu yetkilendirmede menfaatinin bulunması da şarttır⁵³.

---

aştığını bilmediği ve bilmesinin kendinden beklenmediği hallerde, müteselsil sorumluluk devam eder, bkz., GÜMÜŞ, s. 122.

⁵⁰ Teknik anlamıyla doğrudan temsilde, yapılan hukuki işlemde dolayı temsilcinin sorumluluğu doğmaz. Ayrıca temsilcinin temsil olunanla birlikte müteselsil sorumlu olabilmesi için, bu yöndeki iradesini işlemi yaptığı üçüncü kişiye karşı ortaya koyması gerekir. Oysaki evlilik birliğinin işlemi yaptığı temsilinde, aynı olağan temsilde olduğu gibi, yetkilendirilen eşin yaptığı hukuki işlemde kaynaklanan müteselsil sorumluluğun kaynağı iradi yetkilendirme değil, kanundur, bkz, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.65; HAVUTÇU, s. 111- 112.

⁵¹ HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.12; HASENBÖHLER, Art. 166, N.57; HAVUTÇU, s. 115.

⁵² HASENBÖHLER, Art. 166, N. 57; HAVUTÇU, s.115. Hakim tarafından yetkilendirmenin evlilik birliğini koruma tedbirleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği yönünde, bkz., HATEMİ, s. 82.

⁵³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.75; HASENBÖHLER, Art. 166, N.57; HAVUTÇU, s.115; GÜMÜŞ, s.123. Örneğin, işlemi yapacak eşin üçüncü kişiler nezdin-

MK. m. 188/f.2/b.1'in uygulanmasına ilişkin olarak, aile konutunda yapılması zorunlu olan bir tamiratın yapılması veya konuta yapılan haksız müdahaleleri önlemek için, malik yahut kiracı sıfatını taşıyan eşin, haklı bir neden olmaksızın harekete geçmemesi örnek gösterilebilir⁵⁴.

Olağanüstü temsil yetkisinin ortaya çıktığı son durum ise acil işlemlerdir. Bu tür işlemler evlilik birliğinin menfaati açısından derhal yapılması gereken işlemlerdir. Medeni Kanunun 188/f.2/b.2. maddesinde yer alan ifadelerden anlaşılacağı üzere, acil işlemlerden bahsedebilmek için sadece işlemin yapılmasının gecikmesinde sakınca bulunulması yeterli değildir. Ayrıca diğer eşin rızasının alınmasının mümkün olmaması gerekir⁵⁵. Kanun hükmünde diğer eşin rızasının alınmasının mümkün olmadığı hallerden bahsederken "diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması veya benzeri sebeplerle" ifadesine yer vermektedir. Kanun maddesinde yer alan hastalık ve başka bir yerde bulunma hallerinin örnek olarak sayıldığı "veya benzeri sebeplerle" ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır. İşlemi yapmak isteyen eşe, diğer eşin haklı neden olmaksızın temsil yetkisini tanımadığı ve hâkime başvurmak için yeterli zamanın bulunmadığı durumlar da acil işlemler kapsamına girer⁵⁶.

Olağanüstü temsil yetkisi kural olarak sadece belirli hukuki işlemlere ilişkindir. İstisnai olarak, olağanüstü temsil yetkisinin bir işlem kategorisine yönelik olması da mümkündür. Ancak bunun için işlemler arasında sıkı bağlantı olması şarttır⁵⁷.

---

deki ekonomik itibarı tek başına işlem yapabilmesi için yeterli ise, hâkimden yetkilendirilmesini talep edebileceği bir menfaat yok demektir. Diğer eş yapılan işlemde dolayı müteselsil sorumluluk altına girmese dahi, üçüncü kişiler muhatap oldukları eşle hukuki işlemi zaten yapacaklarından, hakimden yetkilendirme talebinde bulunulamaz, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.75; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 57; HAVUTÇU, s.115.

⁵⁴ NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N.328; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.12; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 57.

⁵⁵ HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.70; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 168. Acil işlemlerin yapılabilmesi için eşlere yetki tanıyan kuralın, vekâletsiz iş görmenin özel bir türünü düzenlediği yönünde, FRANK, § 7, N.3.

⁵⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art.166, N.78; HASENBÖHLER, Art.166, N.58; HAVUTÇU, s. 116.

⁵⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, N. 70, N.76; GÜMÜŞ, s.122- 123- 124; HAVUTÇU, s. 115- 116. HAVUTÇU, s.117; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 168, s.169. Bu konuya ilişkin başka bir görüş ise, acil işlemler ve hâkim tarafından yetkilendirmenin sadece belirli işlemler için söz konusu olabileceğini, eşlerin birbirlerini diğer ihtiyaçların

V. Temsile Bağlanan Sonuçlar

Medeni Kanununun 189. maddesi evlilik birliğini temsil yetkisinin kullanılması halinde, eşlerin üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumlu olacaklarını hükme bağlamıştır. Eşlerin evlilik birliğini temsilen yapılan işlemlerden dolayı müteselsil sorumlulukları, kanun gereği, kendiliğinden doğduğundan, eşlerin hukuki işlemde dolayı üçüncü kişilere müteselsil sorumlulukları olabilmeleri için, işlemin ailenin ihtiyaçları için yapılmış olması ve evlilik birliğini temsile ilişkin diğer koşulların somut olayda var olması yeterlidir. Bu anlamda, yapılan işlemin olağan veya olağanüstü temsil yetkisi kapsamına girmesi bir farklılık oluşturmaz⁵⁸. Evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümler bu açıdan ele alındığında, üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunmasına hizmet ettiği sonucuna ulaşılabilmektedir⁵⁹.

Evlilik birliğini temsilen yapılan işlemde dolayı müteselsil sorumlu olan her iki eş de birinci dereceden sorumludur⁶⁰. Bu nedenle üçüncü kişi eşlerden dilediğine başvurma hakkına sahiptir.

Eşlerin kendi aralarında, ailenin geçimine, evlilik birliğinin giderlerinin karşılanmasına yönelik anlaşmalar yapmaları mümkündür. Bu tür anlaşmalar aracılığıyla, evlilik birliğinin temsiline ilişkin düzenlemeler de yapılabilir. Ancak bu yöndeki anlaşmalar, sadece iç ilişkiyi ilgilendirir⁶¹ ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Eşlerin evlilik birliğinin temsiline ilişkin kendi aralarında yaptıkları anlaşmaları üçüncü kişilerin bilmesi veya bu konuda araştırma yapmaları beklenemez. Bu nedenle eşlerle hukuki işlem yapan üçüncü kişilerin yasal düzenin varlığına duydukları güven korunur⁶².

Evlilik birliğinin temsiline ilişkin kurallar, eşler arasındaki mal rejiminden de bağımsızdır⁶³. Bu nedenle, evlilik birliğini temsil yetkisinin mal rejimi sözleşmesi aracılığıyla düzenlemesi de mümkün değildir⁶⁴.

---

karşılanması amacıyla genel olarak da yetkilendirebilecekleri yönündedir, bkz., HEGNAUER/ BREITSCHMID, N. 18.11, N. 18.14; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 59.

⁵⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 85; HAVUTÇU, s.119.

⁵⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 9.

⁶⁰ HASENBÖHLER, Art. 166, N. 64; HAVUTÇU, s.120; GÜMÜŞ, s. 125.

⁶¹ HASENBÖHLER, Art. 166, N.15, N.66, N. 73; ÖZTAN, s.189; HAVUTÇU, s.128- 129.

⁶² HASENBÖHLER, Art. 166, N.15; HAVUTÇU, s. 47.

⁶³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 8; HEGNAUER/BREITSCHMID, N.18.05; GÜMÜŞ, s.111. Evlilik birliğinin temsiline ilişkin kurallar, eşler arasındaki mal

Eşlerin kendi aralarındaki anlaşmalar sadece iç ilişkide etkili olduğundan, üçüncü kişiye karşı ifada bulunan eş, diğer eşe rücu ettiğinde, bu anlaşmalar dikkate alınır⁶⁵.

Eşlerin kendi aralarındaki evlilik birliğinin giderlerinin karşılanmasına yönelik anlaşmaları üçüncü kişilere karşı ileri sürememelerine ilişkin kural mutlak değildir. Üçüncü kişinin, bu yöndeki bir anlaşmanın kendisine karşı etkili olmasını kabul etmesi mümkündür⁶⁶. Ayrıca işlemi yapan eş, üçüncü kişiyle işlem nedeniyle sadece kendisinin sorumlu olduğu yönünde de anlaşabilir. Her ne kadar evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümler emredici nitelik taşıyalar da, bu ihtimalde, hem sorumluluk altına girmeyen eşin lehine bir anlaşma yapılmakta, hem de üçüncü kişi işlemin yapılmasına katılmayan eşe başvurma hakkından kendi rızasıyla vazgeçmektedir. Ancak işlemi yapan eş yerine diğer eşin hukuki işleminden dolayı sorumlu olacağına yönelik bir anlaşmanın, diğer eş bu konuda rıza göstermedikçe geçerli olması söz konusu olamaz⁶⁷.

Evlilik birliğini temsilen yapılan işlemlerden dolayı eşlerin üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumlu olmalarına yönelik kural, borçların doğdukları anda ifa edildikleri peşin işlemlerde önem arz etmez. Bu tür işlemlerde üçüncü kişi karşılık edimini derhal elde ettiğinden, hangi eşin işleminden dolayı sorumlu olduğuyla ilgilenmez. Bu nedenle, evlilik birliğini temsilen yapılan işlemlerden dolayı eşlerin müteselsil sorumlu olmalarına ilişkin kural özellikle kredili işlemlerde önem kazanır⁶⁸.

---

rejiminden bağımsızdır. Eşler arasında geçerli olan mal rejiminin türüne bakılmaksızın, evlilik birliğini temsilen yapılan hukuki işlemlerden dolayı eşlerin müteselsil sorumluluğu doğar, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.96; HAVUTÇU, s. 122.

⁶⁴ ÖZTAN, s.186; DEMİR, s.694.

⁶⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 103; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 73; GÜMÜŞ, s. 130.

⁶⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.88; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.56; HAVUTÇU, s. 47. Üçüncü kişinin eşler arasındaki müteselsil sorumluluğu ortadan kaldıran anlaşmaya rıza göstermesine yönelik beyanı, işlem güvenliği nedeniyle açık biçimde verilmesi gerekir, bkz., HASENBÖHLER, Art. 166, N. 15; HAVUTÇU, s. 48.

⁶⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.15; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.56; HAVUTÇU, s.48, s.125; ÖZTAN, s. 184; ayrıca bkz., GÜMÜŞ, s. 126.

⁶⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 8; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 62; HAVUTÇU, s. 121; bkz., GÜMÜŞ, s. 126.

Eşlerin müteselsil sorumlulukları sadece asli edimin ifasıyla sınırlı değildir. Eşler sözleşmenin hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesinden kaynaklanan yükümlülükler nedeniyle de, müteselsil sorumludurlar. Eşlerin müteselsil sorumluluklarının kapsamı sadece asli edimin ifasıyla sınırlandırılırsa, borca aykırı davranışlar aracılığıyla müteselsil sorumluluğu ortadan kaldırmanın yolu açılmış olur⁶⁹.

MK. m. 189/f.2 hükmü gereğince, eşlerden biri evlilik birliğini temsil yetkisi olmaksızın hukuki bir işlem yaparsa, bu işlemle sadece kendisi bağlı olur. Ancak anılan kanun hükmünün temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılacak şekilde aşılması hâlinde, eşlerin müteselsilen sorumlu olacaklarını da belirtmektedir. Temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılacak şekilde aşılması hâlinde eşlerin müteselsilen sorumlu olacaklarına yönelik bu hüküm, özellikle diğer ihtiyaçları gidermek için yapılan işlemler açısından önem taşımaktadır. Zira eşlerin sürekli ihtiyaçların karşılanabilmesi için ihtiyaç duydukları temsil yetkisi, kanun gereği zaten vardır⁷⁰. Eşlerden birinin diğer ihtiyaçları karşılayabilmek için evlilik birliğini temsilen işlem yapabilmesi için ya diğer eş ya da hâkim tarafından yetkilendirilmesi veya işlemin acil işlem niteliğine sahip olması gerekir. Eşlerden biri, diğer eşin rızası olmaksızın, diğer ihtiyaçları karşılamak için işlem yaparsa veya kendisine tanınan temsil yetkisinin sınırlarını aşarsa, bu işlemde kural olarak sadece kendisi sorumlu olur. Ancak MK. m. 189/f.2 hükmü uyarınca, diğer ihtiyaçların karşılanması amacıyla yetkisiz işlem yapıldığını bilmeyen ve ailenin sürekli ihtiyaçlarının karşılanması için işlem yapıldığını zanneden iyiniyetli üçüncü kişilere karşı eşlerin her ikisi de müteselsil sorumlu olacaklardır⁷¹. Bu noktada, üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumlu olan eşin,

⁶⁹ Bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 86; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 64.

⁷⁰ HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.75; ÖZTAN, s. 192; HAVUTÇU, s. 126.

⁷¹ HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.75; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N.18.17; AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 128; AYDIN, s. 396. Üçüncü kişinin özen yükümlülüğü değerlendirilirken dikkatli davranılmalıdır. Kural olarak üçüncü kişilerden, yapılan işlemin karşı tarafındaki kişilerin aile içinde aldıkları kararları, gerçek ekonomik durumlarını bilmeleri beklenemez. Üçüncü kişiler sadece eşlerin dış dünyaya yansıtıkları yaşam biçimlerine bakarak bir değerlendirmede bulunabilirler. Bu nedenle üçüncü kişilerin temsil yetkisinin aşıldığını bilmemekte haklı olup olmadıkları değerlendirilirken, işlemi yapan eşin dış dünyayla bağlantılı yaşamına bakılarak bir değerlendirme yapılmalıdır, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.91; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 68; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.59; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 332, N. 333; GÜMÜŞ, s. 127; HAVUTÇU, s. 127.

temsil yetkisini aşan eşe, üçüncü kişiye yaptığı ödeme nedeniyle rücu etme hakkına sahip olduğunu da belirtmek gerekir. Ayrıca, MK. m.190 gereğince, temsil yetkisini aşan eşin, yetkisinin kaldırılmasının da talep edilmesi de mümkündür⁷².

VI. Evlilik Birliğinin Temsil Yetkisinin Sona Erme Nedenleri

A. Genel Olarak

Medeni Kanununun 190. maddesinde, evlilik birliğinin temsili yetkisinin hâkim kararıyla kaldırılması düzenlenmişse de, temsil yetkisinin genel olarak ortadan kalktığı hallere ilişkin herhangi bir özel düzenleme yer almamaktadır. Evlilik birliğinin temsili yetkisinin ya kendiliğinden sona erdiğini ya da hâkim kararıyla kaldırıldığını söyleyebiliriz. Evlilik birliğini temsil yetkisinin kendiliğinden sona ermesi için, temsile ilişkin şartların ortadan kalkması gerekir. Evlilik birliğini temsil yetkisinin hâkim kararıyla kaldırılabilmesi için ise başka şartların varlığı aranır. Aşağıda temsil yetkisinin sona erdiği bu iki durum incelenecektir.

B. Temsil Yetkisinin Kendiliğinden Sona Ermesi

1. Evliliğin Sona Ermesi

Evlilik birliğinin temsiline evliliğe bağlı bir yan sonuç olduğundan bahsetmiştik. Bu nedenle evlilik birliğinin temsiline bahsedebilmek için geçerli bir evliliğin var ve devam ediyor olması gerekir⁷³. Aralarında kanunun kabul ettiği bir evlilik bağı olmayan kişilerin yaptıkları hukuki işlemlere evlilik birliğinin temsiline ait hükümler uygulanmaz⁷⁴. Aralarında evlilik bağı olmayan

---

Ancak somut olayın özelliklerinden, üçüncü kişinin eşlerin iç ilişkilerini bilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilirse, üçüncü kişinin özen yükümlülüğü daha geniş değerlendirilir, HASENBÖHLER, Art. 166, N. 68; HAVUTÇU, s.127. Yapılan işlemden dolayı eşlerin müteselsil sorumluluğuna başvurmak isteyen üçüncü kişi, evlilik birliğinin temsili şartlarının doğduğunu ispatla yükümlüdür, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 92.

⁷² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 12; HASENBÖHLER, Art. 166, N.14.

⁷³ HASENBÖHLER, Art. 166, N.19; HAVUTÇU, s. 95.

⁷⁴ Medeni Kanununun kabul ettiği bir evlilik birliği olmadan bir arada yaşayan kişilerin yaptıkları hukuki işlemlere, evlilik birliğini temsile ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla dahi uygulanamayacağına dair, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.18, N.19; HASENBÖHLER, Art. 166, N.19; HAVUTÇU, s. 95-96. Nişanlılık ilişkisi içindeki kişiler, sonradan evlenseler dahi, kural olarak nişanlılık dönemindeki hukuki işlemlere evlilik birliğini temsile ilişkin hükümlerin uygulanamayacağına dair, HAUS-

kişilerle hukuki işlem yapan üçüncü kişilerin iyiniyeti de korunmaz. Her ne kadar, evlilik birliğini temsile ilişkin hükümler aracılığıyla üçüncü kişilerin iyiniyeti korunmuşsa da, bu korumanın mutlak olmadığı, sadece yetki aşımına münhasır olduğu dikkate alınmalıdır⁷⁵.

Geçerli bir evlilik birliğinin varlığı, hukuki işlemin yapıldığı esnada aranır⁷⁶. Evlenmenin butlanına karar verilmeye kadar, evlilik geçerli bir evliliğin sonuçlarını doğuracağından, evlilik birliğini temsil hükümleri hâkim tarafından butlan kararı verilmeye kadar uygulanır⁷⁷. Tek başına evliliğin butlanı veya boşanma davası açılmış olması evlilik birliğini temsil yetkisini ortadan kaldırmaz. Ancak, ileride de açıklanacağı üzere, evlilik birliğinin temsili için gerekli şartlardan biri de ortak yaşamın devamıdır. Eğer eşler butlan veya boşanma davası açıldıktan sonra ortak yaşamaya devam etmezlerse, evlilik birliğini temsil yetkisi ortadan kalkar⁷⁸. Mahkeme tarafından haklarında ayrılık kararı verilmiş eşler açısından da, evlilik birliğini temsil yetkisinin varlığından bahsedilemez.

HEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.18; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 19. Öğretide evlilik birliğini temsile ilişkin hükümlerin nişanlılık dönemine uygulanmaması kuralına istisna tanıyan bir görüş mevcuttur. İsviçre Öğretisinde savunulan bu görüşe göre, nişanlılardan biri ileride kurulacak evliliğe dayalı ortak yaşama ilişkin olağan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hukuki işlem yapmışsa, bu işleme evlilik birliğini temsil hükümleri uygulanır, bu görüş için, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.18; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 19. Bu konuya ilişkin diğer bir görüş ise, evlilik birliğini temsil yetkisinin doğup doğmadığının belirlenmesinde, temel ölçünün ilgili işlemin değindiği ekonomik menfaat olmadığını belirtmekte ve bu görüşü reddetmektedir. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, evlilik birliğini temsil yetkisinin maddi şartlarından biri de, evlilik ilişkisinin kurulmuş olmasıdır. İlgili işlemin kurulabilmesi için gerekli olan irade beyanında bulunulduğu an temsil yetkisinin doğması için gerekli şartlar mevcutsa, eşlerin müteselsil sorumluluğu doğar. Bu nedenle nişanlılık dönemindeki hukuki işlemlere evlilik birliğini temsile ilişkin kuralların uygulanması mümkün değildir. Eşlerden birinin evlilikten önce yaptığı hukuki işlemde dolayı, diğer eşin evlilikten sonra rızasıyla, müteselsil sorumluluk üstlenmesi de sonucu değiştirmez. Bu durumda sonradan müteselsil sorumluluk üstlenen eşin sorumluluğunun kaynağı, evlilik birliğini temsile ilişkin değil, sonradan borca katılmaya ilişkin kurallar belirler, bkz., HAVUTÇU, s. 98. Ayrıca nişanlılık döneminde yapılan işlemlerden dolayı, evlilik birliğini temsile ilişkin hükümlerin uygulanmasının ülkemizin toplumsal ihtiyaçlarına uygun düşmeyeceğine dair, bkz., HAVUTÇU, s. 98.

⁷⁵ Bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 18; bkz., HAVUTÇU, s.98-99-100.

⁷⁶ HAVUTÇU, s. 95.

⁷⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.19; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 24; HAVUTÇU, s. 96.

⁷⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.19; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 24; GÜMÜŞ, s. 116.

Gerçi bu durumda geçerli bir evlilik mevcuttur. Ancak ortak yaşam sona erdiğinden evlilik birliğinin temsilinden bahsedilemez. Bu açıdan ortak yaşamın fiilen devam edip etmediği dikkate alınır. Bu nedenle, mahkemenin ayrılık kararına rağmen, eşler birlikte yaşamaya devam ederlerse, evlilik birliğini temsil yetkisi ortadan kalkmaz⁷⁹.

Benzeri bir sonuca eşlerden birinin gaipliğine karar verilmesi halinde ulaştırılması gerekir. Her ne kadar, sadece eşlerden birinin gaipliğine karar verilmesi, MK. m. 131/1'e uyarınca, evliliği sona erdirmese de, evlilik birliğinin temsil yetkisi gaiplik kararından önce sona ermiş sayılacaktır. Zira evlilik birliğinin temsil yetkisinin varlığı için aranan ortak yaşamın devam etmesi şartı ortadan kalkmıştır. Bu açıdan gaiplik kararının alındığı an değil, ortak yaşamın fiilen sona erdiği an dikkate alınmalıdır.

Evliliğin sona ermesi halinde, evlilik birliğini temsil yetkisi de kendiliğinden sona erer. Evlilik birliğinin sona ermesine kadar geçen sürede, birliği temsilen yapılan işlemlerden dolayı eşlerin müteselsil sorumluluklarının devam edeceğini de belirtmek gerekir⁸⁰. Evlilik birliğini temsili yetkisi, evlilik hangi nedenle sona ermiş olursa olsun, evliliğin son bulmasıyla ortadan kalkar.

Evliliğin sona ermesinden önce, birliği temsilen yapılan işlemlerden dolayı, eşlerin konularına yönelik bazı özel durumlara değinmek yerinde olacaktır. Evliliğin sona ermesiyle, temsil yetkisinin de ortadan kalkmasına yönelik kural, ani edimli sözleşmeler açısından herhangi bir özellik arz etmez. Ani edimli bir sözleşme, daha sonra ifa edilecek olsa bile, evliliğin devamı esnasında yapılmışsa, eşler bu sözleşmeden dolayı müteselsil sorumlu olurlar. Ancak sürekli edimli sözleşmeler söz konusu olduğunda, evliliğin sona ermesine rağmen, eşlerin müteselsil sorumluluklarının devam edeceği sonucuna götürü bir şekilde ulaşılamaz. Evlilik sona erdikten sonra, evlilik birliğini temsilen yapılmış sürekli edimli sözleşmelerden dolayı eşlerin müteselsil sorumluluklarının devam edebilmesi için, üçüncü kişinin menfaat durumunun değerlendirilmesi gerekir. Eğer üçüncü kişi eşlerin müteselsil sorumluluklarını işlemin yapılması açısından esaslı bir unsur olarak görülmüşse, evlilik sona erse de, bu tür işlemlerden dolayı eşlerin müteselsil sorumlulukları devam eder⁸¹. Olağanüstü temsil yetkisinin diğer eş

⁷⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.20; HAVUTÇU, s. 96.

⁸⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.19; HAVUTÇU, s.121.

⁸¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.98; HASENBÖHLER, Art. 166, N.69; GÜMÜŞ, s. 129; HAVUTÇU, s. 121.

veya hâkim tarafından tanınması durumunda, üçüncü kişinin eşlerin müteselsil sorumluluklarını işlemin yapılması için esaslı bir unsur olarak gördüğü kabul edilebilir. Eşlerden birinin, hukuki işlemi olağan temsil yetkisine dayanarak yaptığı ve işlemi yaparken, her iki eşin de sorumlu olduğunu açıkça belirttiği durumlarda, üçüncü kişinin eşlerin müteselsil sorumluluğunu esaslı unsur olarak gördüğü sonucuna ulaşılabilir⁸².

2. Ortak Yaşamın Sona Ermesi

Evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi için gerekli olan bir diğer şart ise, eşlerin ortak yaşama devam etmeleridir⁸³. Bu şart, MK. m. 188/f.1'deki "ortak yaşamın devamı" ifadesi ile açıkça dile getirilmiştir. Kanun koyucu evliliğin yararlanma ve tüketim ortaklığı olduğundan hareketle, evlilik birliğinin temsiline ilişkin hükümleri düzenlemiştir. Bu nedenle yararlanma ve tüketim ortaklığının varlığından bahsedilemeyen hallerde, evlilik birliğinin temsili hükümleri uygulanamaz. Bu kural sadece olağan temsile ilişkin olmayıp, olağanüstü temsilde de geçerlidir⁸⁴. Bu noktada, acil işlerde olağanüstü temsil yetkisini düzenleyen, MK. m. 188/f.2/b.2.'de yer alan "diğer eşin başka bir yerde bulunması" ifadesine dikkat etmek gerekir. Kanunda yer alan "diğer eşin başka bir yerde olması" ifadesiyle, eşler arasında ortak yaşamın sona ermediği, ancak rızası alınması gereken eşin geçici süre ile başka bir yerde bulunduğu haller kastedilmektedir. Eşler ortak yaşama son vermeleri nedeniyle ayrı yerlerde bulunuyorlarsa, evlilik birliğini temsile ilişkin hükümler uygulanamaz. Eğer ortak yaşamın son bulduğu hallerde uygulanacak şekilde, acil işlemlerin kapsamı genişletilecek olursa, ayrı yaşayan eşlerin yapacakları tüm işlemler acil işlem kapsamına girer. Oysaki kanunun acil işlemleri istisnai olarak düzenlediğini görmekteyiz. Bunun dışında, eşlerden birinin yaptığı işlemde yararlanamayacak eşin, yapılan işlemde dolayı müteselsil sorumlu olması da kabul edile-

⁸² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.98; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 69; HAVUTÇU, s. 121.

⁸³ HASENBÖHLER, Art. 166, N. 25; FRANK, § 7, N.10; ÖZTAN, s. 185- 186; HAVUTÇU, s. 96.

⁸⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.65; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 55; GÜMÜŞ, s. 121; HAVUTÇU, s. 101.

mez⁸⁵. Ortak yaşamın devam etmediği hallerde, hâkimin eşlerden birine evlilik birliğini temsil yetkisi vermesi de mümkün değildir⁸⁶.

Evlilik birliğini temsil yetkisinin varlığı açısından, önemli olan eşlerin fiilen ortak yaşama devam edip etmedikleridir. Eşlerin ortak yaşama ara vermele-
rinin haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı ise önemli değildir⁸⁷. Eşlerin geçici nedenlerle ortak yaşama devam etmemeleri halinde, evlilik birliğini temsil yetkisi varlığını sürdüreceğini de belirtmek gerekir. Bu tür durumlara, eşlerden birinin, mesleki nedenlerle, askerlik görevini yerine getirmek amacıyla veya tedavi olabilmek için ayrı yerde yaşaması örnek gösterilebilir⁸⁸.

Eşlerin evlilik hayatlarını iki veya daha fazla evlilik konutunda devam ettirmeleri ortak yaşamın var olmadığı anlamına gelmez. Eşlerin evlilik konutuna sahip olmayıp, sürekli olarak yolculuk etmeleri halinde de, ortak yaşam devam etmektedir⁸⁹. Bu iki ihtimalde, eşler evlilik birliğini temsilen üçüncü kişilerle hukuki işlem yapabilirler.

Geçerli bir evlilik olmasına rağmen, eşlerin ortak yaşama devam etmemeleri halinde, evlilik birliğinin temsili yetkisi askıdadır. Bu durumda eşlerden birinin yaptığı hukuki işlemlerden dolayı diğer eş üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumluluk altına girmez. Ayrı yaşayan eşlerin temsil yetkisinin askıya alınması doğrudan kanun gereği gerçekleştiğinden, ayrıca hâkimden karar alınmasına gerek yoktur⁹⁰.

Temsil yetkisinin şartlarından biri olan ortak yaşamın varlığı, hukuki işlemin yapıldığı anda aranır. Hukuki işlemin yapıldığı sırada, eşler fiilen ortaklaşa yaşama devam ediyorlarsa, yapılan işlemlerden dolayı müteselsil sorumlu olurlar. Sözleşmeden kaynaklanan borçların ifası sırasında ortaklaşa yaşamın devam

⁸⁵ Ayrıca bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.65.

⁸⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.65.

⁸⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.31; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 28; FRANK, § 7, N.10; GÜMÜŞ, s. 129.

⁸⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 32; HASENBÖHLER, Art. 166, N.27; HAVUTÇU, s. 102.

⁸⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 32; HAVUTÇU, s. 101-102. Yazar, eşlerin nikahtan sonra bir araya gelmedikleri, bağımsız konutlarda yaşadıkları durumlarda evlilik birliğini temsilen işlem yapmalarının mümkün olmadığını belirtmektedir, bkz., HAVUTÇU, s.102.

⁹⁰ HAVUTÇU, s. 102- 103. Ortak yaşama ara verildiğinde, temsil yetkisinin etkisizleştiği (uyur hale geçtiği) yönünde, bkz., GÜMÜŞ, s.116.

etmiyor olması, eşlerin üçüncü kişiye karşı müteselsil sorumluluklarını ortadan kaldırmaz⁹¹. Yapılan işlemin sürekli edim içeren bir sözleşme olması da varılacak sonucu değiştirmez. Yeter ki, sözleşmenin kurulduğu anda, eşler fiilen ortaklaşa yaşama devam ediyor olsun⁹².

Eşlerin tekrar ortaklaşa yaşamı tesis etmeleri halinde, evlilik birliğini temsil yetkisi ileriye etkili olarak, kanun gereği, başka bir işleme gerek kalmaksızın canlanır⁹³. Ortaklaşa yaşamın kurulmasından önce yapılan işlemlerden dolayı ise diğer eş müteselsil sorumluluk altına girmez⁹⁴.

Eşlerin sürekli bir biçimde ortak yaşamı kurmadıkları, sadece deneme amaçlı olarak bir araya geldikleri hallerde de, evlilik birliğini temsili yetkisi yeniden canlanır. Bu açıdan eşlerin bir araya gelip, deneme amaçlı olsa da ortak yaşamı kurmaları yeterli olmalıdır. Zira üçüncü kişilerin eşlerin sürekli mi deneme amaçlı mı bir araya geldiklerini anlamaları mümkün değildir. Ayrıca belirli şartlarla bir araya gelmiş olan eşlerin tekrar ortak yaşama ara vermeleri halinde, evlilik birliğini temsil yetkisi tekrar askıya alınacaktır⁹⁵.

Evlilik birliğinin temsili halinde eşlerin müteselsil sorumlu olmalarına yönelik düzenleme, eşler arasındaki ortak yaşama bağlı emredici bir kural olduğundan⁹⁶, ortak yaşamın devam etmediği durumlarda, üçüncü kişinin iyiniyeti de korunmaz.

Ayrıca, MK. m.189/f.2 hükmü, üçüncü kişilerin iyiniyetinin sadece yetki aşımında korunacağını öngörmektedir. MK. m. 189/f.2’de üçüncü kişilerin

⁹¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.98; HASENBÖHLER, Art. 166, N.70; GÜMÜŞ, s. 129.

⁹² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 98; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 70; HAVUTÇU, s. 121- 122.

⁹³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art.166, N.30; HASENBÖHLER, Art. 166, N.28; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.58; ÖZTAN, s.186; HAVUTÇU, S.103; GÜMÜŞ, s.116.

⁹⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 98.

⁹⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.30; HAVUTÇU, s. 103, dn. 146; GÜMÜŞ, s.116. Farklı görüşte: HASENBÖHLER, Art. 166, N.28. Yazar, eşlerin şartsız ve sürekli bir şekilde ortak yaşama dönmedikleri takdirde temsil yetkisinin yeniden canlanmasının mümkün olmadığı görüşündedir.

⁹⁶ HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.78; GÜMÜŞ, s. 128- 129; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 311. Ancak yazarlar, ortak yaşamın devam etmemesi halinde, üçüncü kişinin iyiniyetinin korunmayacağını belirtirken, sadece hâkim kararıyla ortak yaşama ara verilmesinden bahsetmektedirler.

iyiniyetinin korunmasının nedeni, olağan temsil yetkisi ile olağanüstü temsil yetkisi arasındaki sınırın üçüncü kişiler tarafından anlaşılmasının her zaman mümkün olmamasıdır. Eşler arasındaki ortak yaşamın sona ermesi halinde, eşlerden birinin yaptığı işlemde diğer eşin yararlanması mümkün olmayacaktır. Ayrıca üçüncü kişilerin eşlerin ortak yaşama son verdiklerini anlamaları daha kolaydır. Bu nedenle, kanun koyucu MK. m. 189/f.2'de üçüncü kişinin menfaatlerini sadece yetki aşımının var olduğu hallerde korumuş, temsil yetkisinin ortadan kalktığı durumlarda, eşlerin menfaatlerini, üçüncü kişilerin menfaatlerine göre üstün tutmuştur⁹⁷.

3. Hukuki İşlem Ehliyetinin Sona Ermesi

Evlilik birliğini temsil yetkisi, ailenin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hukuki işlem yapılmasına ilişkin olduğundan, fiil ehliyetine tam olarak sahip olmayan eş, evlilik birliğini temsil edemez. Bu nedenle ayırt etme gücünden yoksun olan eş, evlilik birliğini temsil yetkisinden yoksundur⁹⁸.

Ayırt etme gücüne sahip olan, ancak kısıtlı olan eşin de evlilik birliğini temsil etmesi mümkün değildir. Her ne kadar ayırt etme gücüne sahip olan kısıtlıların yasal temsilcilerinin izni veya icazetiyle kendilerini borç altına sokan işlemleri yapabilmeleri mümkünse de, yasal temsilcinin evlilik birliğini temsilen yapılacak bir işleme izin veya icazet vermesi mümkün değildir⁹⁹. Unutulmaması gereken, yasal temsilcinin sadece kısıtlı kişinin kendi işlemlerini gerçekleştirmesi amacıyla, izin veya icazet verebileceğidir. Bunun dışında, yasal temsilci aile ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik işlemler için kısıtlı eşi yetkilendirerek, diğer eşin de müteselsil sorumluluk altına girmesini sağlayamaz. Yasal temsilcinin özen yükümlülüğü sadece kısıtlının menfaatlerini korumaya ilişkindir. Bu nedenle yasal temsilcinin özen yükümlülüğü kapsamına, kısıtlının aile ihtiyaçlarını

⁹⁷ Bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.33.

⁹⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 23; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 32; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N. 08.57; ÖZTAN, s. 184; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 166; GÜMÜŞ, s. 112; HAVUTÇU, s. 105- 106.

⁹⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 23; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 34; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N. 08.57; ÖZTAN, s.185; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 166; HAVUTÇU, s. 106; GÜMÜŞ, s.112- 113. Eşlerden birinin kısıtlanmış olması, diğer eşin temsil yetkisini ortadan kaldırmaz. Bu nedenle, işlem ehliyetine sahip eşin aile birliğini temsilen yaptığı işlemlerden dolayı kısıtlanan eşin müteselsil sorumluluğu devam eder.

koruma yükümlülüğü girmez¹⁰⁰. Evlilik birliğini temsil yetkisinin kişiye sıkı sıkıya bağlı olma niteliği de, bu yetkinin yasal temsilci tarafından kullanılmasını engeller¹⁰¹. Bu kuralın istisnası ise, evlilik birliğini temsilen yapılacak işlemlerin borç altına girmedikleri durumlardır. Kısıtlı eş, bu tür işlemleri tek başına evlilik birliğini temsilen gerçekleştirebilir¹⁰².

Fiil ehliyetine sahip olan eşin, kısıtlı eşi ailenin ihtiyaçlarının karşılanması için hukuki işlem yapma konusunda yetkilendirmesi ise mümkündür. Çünkü temsilci olarak hareket edebilmek için tam ehliyetli olmak gerekmez. Bu şekilde yetkilendirilmiş kısıtlı eşin yaptığı işleme yasal temsilcisinin onay vermesiyle birlikte yapılan işlem geçerli olur ve eşlerin müteselsil sorumlulukları doğar¹⁰³.

Hakkında kısıtlama kararı alınmış eşle işlem yapan üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunup korunmayacağına belirlenebilmesi için, kısıtlılık kararının gerekçesine bakmak gerekir. Eğer kısıtlama kararı ayırt etme gücünün yokluğundan dolayı verilmişse, üçüncü kişilerin iyiniyeti korunmaz¹⁰⁴. Yapılan işlem kesin hükümsüzdür. Kısıtlama kararının ayırt etme gücünün yokluğu dışında, diğer nedenlerden dolayı verildiği hallerde, kısıtlama kararının ilan edilip edilmediğine bakılması gerekir. Eğer kısıtlama kararı ilan edilmemişse, üçüncü kişilerin iyiniyetleri korunur¹⁰⁵.

Eşlerden birine yasal danışman atanması halinde ise, eşin ehliyeti ortadan kalkmadığından, kendisine yasal danışman atanan eşin aile birliğini temsil yetkisi sona ermez¹⁰⁶. Ancak eşlerden birine yasal danışman atanması, temsil yetkisi-

¹⁰⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.23; HASENBÖHLER, Art. 166, N.34; HAVUTÇU, s. 106; GÜMÜŞ, s.113.

¹⁰¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.23; HASENBÖHLER, Art. 166, N.34; ÖZTAN, s. 185; HAVUTÇU, s. 106; GÜMÜŞ, s.113.

¹⁰² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 23; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 34; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 166; GÜMÜŞ, s. 113.

¹⁰³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 25; HAVUTÇU, s. 109.

¹⁰⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 24.

¹⁰⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 24.

¹⁰⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.27; ÖZTAN, s. 185; HAVUTÇU, s. 109.

Eşlerden birine yönetim danışmanı atanması halinde ise, kendisine yasal danışman atanan eş evlilik birliğini temsilen işlem yapmaya devam edebilir. Ancak ister kendisi, ister diğer eş tarafından yapılmış olsun, hukuki işlemden dolayı üçüncü kişi, kendisine yönetim danışmanı atanmış eşin sadece malvarlığı gelirlerine el atabilir, eşin malvarlığının özüne ise dokunamaz, HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.27; HASENBÖHLER, Art. 166, N.35; HAVUTÇU, s.110.

nin kaldırılması veya sınırlandırılması için önemli bir delil oluşturur. Bu nedenle diğer eş, kendisine yasal danışman atanmış eşin evlilik birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını talep edebilir¹⁰⁷. Eşlerden birine oy danışmanı atanmışsa, evlilik birliğini temsilen yapılacak işlemin niteliğine bakmak gerekir. Eğer yapılacak işlem MK. m. 429'da sayılan işlerden biriyse, kendisine yasal danışman atanmış eşin bu işlemi yapabilmesi için yasal danışmanın izni alınması gerekir¹⁰⁸. Yeri gelmişken, MK. m. 429'da sayılan durumların büyük çoğunluğunun ailenin ihtiyaçları kavramına dahil edilmesi mümkün olmayan olgular olduğunu belirtmek gerekir. Ancak bağışlama, ödünç verme ve alma, ana parayı alma, olağan yönetim sınırları dışında kalan yapı işlerinin ailenin ihtiyaçları kapsamına girmesi mümkündür¹⁰⁹. Bu tür işler ise, olağan değil, olağanüstü temsil yetkisinin kapsamına girer. Bu nedenle, kendisine yasal danışman atanan eş, MK. m. 429 kapsamına giren işlemlerin yapılabilmesi için diğer eşini ancak yasal temsilcisinin onayıyla yetkilendirebilir¹¹⁰.

Eşlerden birine kayyım atanması halinde ise, kendisine kayyım atanan eşin fiil ehliyeti sınırlanmadığından, evlilik birliğini temsil yetkisi devam eder¹¹¹.

4. Olağanüstü Temsilin Şartlarının Ortadan Kalkması

Yukarıda anılan şartlar, sadece olağan temsil yetkisi için değil, olağanüstü temsil yetkisi açısından da aranan şartlardır. Bu başlık altında, olağanüstü temsil yetkisinin kendiliğinden sona ermesine ilişkin şartlar değerlendirilecektir.

Olağanüstü temsil yetkisinin sadece belirli bir işlemin yapılabilmesine yönelik olduğundan bahsedilmişti. Temsil yetkisinin ilişkili olduğu işlemin yapılmasıyla veya imkânsız hale gelmesiyle birlikte olağanüstü temsil yetkisi sona erer¹¹².

Olağanüstü temsil yetkisinin diğer eşin yetkilendirilmesi sonucunda ortaya çıkabileceği ve bu tür bir yetkilendirmeye Borçlar Hukukundaki kuralların uygulanacağından bahsedilmişti. Borçlar Hukukundaki temsil yetkisinin ortadan

¹⁰⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.27; HAVUTÇU, s. 109.

¹⁰⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.27; HAVUTÇU, s. 109.

¹⁰⁹ HASENBÖHLER, Art. 166, N.35.

¹¹⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 28; HASENBÖHLER, Art. 166, N. 35; HAVUTÇU, s.110.

¹¹¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.28a; HAVUTÇU, s.110; GÜMÜŞ, s. 114.

¹¹² HASENBÖHLER, Art. 174, N.15.

kalkmasına ilişkin kurallar, evlilik birliğinin olağanüstü temsil yetkisinin ortadan kalkmasına da uygulanır. Örneğin, BK. m. 34 gereğince, olağanüstü temsil yetkisini tanıyan eş, dilediği an bu yetkiyi geri alma hakkına sahiptir¹¹³. Ayrıca, Borçlar Kanununun 35. maddesinde yer alan ayırt etme gücünün kaybı halinde temsil yetkisini ortadan kaldıracığına ilişkin hüküm, evlilik birliğinin olağanüstü temsiline de uygulanır¹¹⁴. Bu nedenle, eşlerden birinin kısıtlanmasının diğer eşin olağanüstü temsil yetkisini etkilememesi için, bu yetkinin ya mahkeme kararına dayanması ya da acil işlemlere ilişkin olması gerekir¹¹⁵. Aynı sonuca, eşlerden birinin iflas etmesi halinde de ulaşılır (BK. m. 35).

Hâkim tarafından yetkilendirilme ise, kural olarak sadece belirli bir işlem için söz konusu olabilir. Bu nedenle, hâkim tarafından yetkilendirilmede, yetkilendirilmeye ilişkin şartların ortadan kalkması halinde, temsil yetkisi kendiliğinden sona erer¹¹⁶. Yetkilendirmenin konusunu oluşturan işlemin yapılması veya imkânsız hale gelmesi yahut işlem yapılmadan evlilik birliğinin sona ermesi bu duruma örnek gösterilebilir.

Acil işlemler de, kural olarak, belirli işlemler olmak zorundadırlar. Bu nedenle işlemin yapılması veya yapılmasının imkânsız hale gelmesi durumunda, acil işlemlere ilişkin temsil yetkisi kendiliğinden sona erer. Olağanüstü temsil yetkisinin ortaya çıkmasını sağlayan aciliyet durumunun veya diğer eşin rızasının alınmasını engelleyen şartların ortadan kalkması durumunda da, acil işlemleri yapma yetkisi kendiliğinden ortadan kalkar¹¹⁷.

¹¹³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art.166, N.14, N.82, Art 174, N.6a; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.67; GÜMÜŞ, s.123.

¹¹⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.26; HAVUTÇU, s. 107.

¹¹⁵ HAVUTÇU, s. 107. Diğer ihtiyaçları karşılamaya yönelik hukuki işlemleri yapmak isteyen eşe, kısıtlı eşin yasal temsilcisinin onayını alarak izin vermesinin mümkün olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, kısıtlanan eş, yasal temsilcisinin onayı ile diğer eş yetkilendirebilir. Bu görüş için, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N.26; HASENBÖHLER, Art. 166, N.34. Başka bir görüş ise, yasal temsilcinin sadece kısıtlının menfaatlerini korumakla yükümlü olduğu, ailenin işlerine yasal temsilcinin katılması uygun olmayacağından bahisle yasal temsilcinin onayıyla kısıtlı eşin diğer eş yetkilendirmesinin mümkün olmadığı yönündedir. Bu görüş için, bkz., HAVUTÇU, s. 108; GÜMÜŞ, s.114.

¹¹⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.6a; HAVUTÇU, s. 148.

¹¹⁷ Verena BRÄM, , ZGB- Art. 159-180; Die Wirkungen der Ehe im allgemeinen, Zürcher Kommentar, IIIc, 3. Auflage, Zürich 1998, Art. 174, N.17.

C. Temsil Yetkisinin Kaldırılması

1. Genel Olarak

Temsil yetkisinin kaldırılması veya sınırlandırılması başlığını taşıyan MK. m. 190 hükmü şu şekildedir: “Eşlerden biri birliği temsil yetkisini aşar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlayabilir. İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını, üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir. Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesine bağlıdır”. Evlilik birliğinin temsili aracılığıyla eşler ailenin ihtiyaçlarını karşılamak için üçüncü kişilerle hukuki işlem yapma olanağı kazanmaktadırlar. Ancak evlilik birliğini temsilen yapılan hukuki işlemler nedeniyle diğer eş de müteselsil sorumlu hale gelmektedir. Eşlerin bu şekilde üçüncü kişilere karşı müteselsil sorumluluklarının doğması beraberinde sakıncalı bir sonucu da getirir. Eğer eşlerden biri aile birliğini temsilde yetersiz kalırsa veya yetkisini aşarsa, diğer eşin ekonomik çıkarlarının zarar görme rizikosu doğar. Bu sakıncanın giderilmesi amacıyla kanun, eşlerin temsil yetkilerinin belirli şartlar altında sınırlandırılmasını veya kaldırılmasını öngörmüştür¹¹⁸. Eşlerin temsil yetkilerinin kaldırılması kurumunun sadece eşlerin ekonomik çıkarlarının korunması amacına hizmet etmediğini de belirtmek gerekir. Bu kurum aynı zamanda aile birliğini korumaya yönelik bir önlem niteliğindedir¹¹⁹.

2. Olağanüstü Temsil Açısından MK. m. 190'ın Uygulama Alanı

Aile birliğini temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin MK. m.190 hükmü incelendiğinde, kanun koyucunun, temsil yetkisinin kaldırılması açısından, olağan temsil yetkisi ile olağanüstü temsil yetkisi arasında bir ayırım yapmadığı görüle-

¹¹⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.5; BRÄM, Art. 174, N. 2; HAVUTÇU, s. 147.

¹¹⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.5; BRÄM, Art. 174, N.2, N.3; AYAN, s. 215 vd.. Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlandırılmasına ilişkin hükmün aile birliğini koruma fonksiyonu nedeniyle, İsviçre Medeni Kanununda bu hüküm, evlilik birliğinin korunmasına ilişkin önlemler arasında yer almaktadır. Türk Hukuku açısından da, kanun sistematigi açısından doğru olan düzenlemenin bu olduğu kabul edilmekte ve da, kanun sistematigi açısından doğru olan düzenlemenin bu olduğu kabul edilmekte ve da, Medeni Kanunda yer alan düzenleme biçimi eleştirilmektedir, bkz., GÜMÜŞ, s. 200; HAVUTÇU, s. 147-148.

bilir. Ancak, olağanüstü temsil yetkisinin kaldırılmasının sınırlı bir alanda uygulanacağını belirtmek gerekir. Şöyle ki;

Olağanüstü temsil yetkisinin diğer eşin yetkilendirilmesi sonucunda elde edildiği hallerde, Borçlar Kanunundaki kurallar uygulanır. BK. m. 34 hükmü gereğince, temsil yetkisi dilendiği an geri alınabilir. Bu nedenle, olağanüstü temsil yetkisinin, eşlerin birbirlerini yetkilendirmesi sonucunda çıktığı durumlarda, temsil yetkisini tanıyan eş, bu yetkiyi dilediği an geri alabilir. O halde, eşlerin olağanüstü temsil yetkisini tanıdıkları durumlarda, yetkinin kullanılmasında yetersiz kalması veya sınırlarının aşması halinde, hâkime başvurmaya gerek kalmaksızın, temsil yetkisini geri alınabilir¹²⁰.

Hâkim tarafından yetkilendirilmede ise, hâkim kural olarak sadece belirli bir işlem için eşleri yetkilendirebilir. Bu nedenle temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin kurallar uygulama alanı bulmaz. Hâkim tarafından verilen yetki işlemin yapılmasıyla veya yetkilendirmeye temel olan şartların ortadan kalkmasıyla, hâkim tarafından verilen yetki kendiliğinden son bulur. Ancak hâkimin aynı amaca yönelmiş işlem grupları veya tekrarlanabilir belirli işlem türlerine ilişkin eşleri yetkilendirmesi mümkündür. Bu tür işlemler açısından, temsil yetkisinin kaldırılması mümkündür¹²¹. Belirli bir işlem için hâkim tarafından yetkilendirilmede ise, hâkim tarafından yetkilendirilen eşin, henüz işlemi yapmadığı safhada hastalanması gibi bir nedenle, yetkiyi kullanmakta yetersiz kalacağı anlaşılıyorsa, temsil yetkisinin kaldırılmasının talep edilebileceği öğretide savunulmaktadır¹²².

Acil işlemler de, niteliği gereği belirli bir işlem olmak zorundadır. Bu nedenle temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin hükümler kural olarak acil işlemlerde uygulanamaz. Ancak hâkimin tarafından yetkilendirilme halinde olduğu gibi, acil işlemin de tekrarlanan veya sürekli işlem niteliğine bürünmesi mümkündür. Bu tür istisnai işlem çeşitlerinde, eşin temsil yetkisinin kaldırılmasının talep edilebilir¹²³.

¹²⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.6a; HAUSHERR/GEISER/KOBEL, N.08.80; BRÄM, Art. 174, N.5; GÜMÜŞ, s. 202.

¹²¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.6a; BRÄM, Art. 174, N.15; HAVUTÇU, s. 148.

¹²² BRÄM, Art. 174, N.15; HAVUTÇU, s. 152.

¹²³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 166, N. 84, Art. 174, N.6a; BRÄM, Art. 174, N.17, N.33; HAVUTÇU, s.148.

3. Temsil Yetkisinin Kaldırılmasının Şartları

a. Temsil Yetkisinin Varlığı

Evlilik birliğinin temsil yetkisinin var olmadığı durumlarda, temsil yetkisinin aşılması veya temsil yetkisinin kullanılmasında yetersiz kalınmasından bahsedilemez. Temsil yetkisinin var olmadığı durumlarda üçüncü kişilerin iyiniyeti de korunmaz. Dolayısıyla eşlerden birinin yaptığı işlemde dolayı diğer eşin müteselsil sorumluluğu doğmaz. Bu nedenle ayrıca hâkim kararıyla temsil yetkisinin kaldırılmasına da gerek yoktur¹²⁴.

b. Temsil Yetkisinin Aşılması veya Kullanılmasında Yetersiz Kalınması

aa. Temsil Yetkisinin Aşılması

MK. m. 190 gereğince, eşlerden biri evlilik birliğinin ihtiyaçlarını gidermek için işlem yaparken, temsil yetkisini aşarsa, temsil yetkisinin sınırlandırılması veya kaldırılması talep edilebilir. Temsil yetkisinin aşılmasından, sürekli ihtiyaç niteliğinde sayılmayacak büyük işlemlerin yapılması, ailenin sosyal ve ekonomik durumuna göre lüks sayılabilecek giderler yapılması anlaşılmalıdır¹²⁵.

Olağan temsil yetkisinde, yetkinin aşılmış aşılmadığı belirlenirken iki ayrı ölçüt kullanılır¹²⁶. Bu ölçütlerden ilki objektif ölçüttür. Hangi işlemlerin konusunun ailenin ihtiyaçları olarak nitelendirilebileceği objektif olarak belirlenir. Ancak objektif ölçüt temsil yetkisinin aşılmasında tek ölçüt olarak kullanılamaz. Ailenin ihtiyaçları kavramının ailenin sosyal ve ekonomik yapısına göre değişiklik gösterebileceğinden bahsetmiştik. Bu durumda, objektif olarak sınırı çizilen ailenin ihtiyaçları kavramının, somut olaydaki ailenin sosyal ve ekonomik yapısı dikkate alınarak ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Bu açıdan, temsil yetkisinin aşılmış aşılmadığının belirlenmesinde, yapılan işlemin neden olduğu gider, önemli bir rol oynar. Ailenin ekonomik ve sosyal yapısına kıyaslandığında ölçülü sayılmayacak giderler yapıyorsa, temsil yetkisinin aşıldığı sonucuna ulaşılır¹²⁷.

Eşlerin temsil yetkisinin sınırlarını tek bir işlemle aşmaları mümkün olduğu gibi, tek başlarına değerlendirildiklerinde fazla yekün tutmayan, ancak bir bütün

¹²⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.9; BRÄM, Art. 174, N.7; ÖZTAN, s.193; HAVUTÇU, s.149.

¹²⁵ Bkz., HAVUTÇU, s. 150.

¹²⁶ BRÄM, Art. 174, N.10; HAVUTÇU, s.150.

¹²⁷ BRÄM, Art. 174, N.10; HAVUTÇU, s. 150- 151; GÜMÜŞ, s. 201.

olarak aile bütçesine ağır yük getirebilecek birden çok işlem yaparak da temsil yetkisinin sınırlarını aşabilirler¹²⁸.

Eşlerin olağan temsil yetkilerinin kaldırılması için, temsil yetkisinin aşıldığının anlaşılabilir derecede açık olması gerekir¹²⁹. Ancak, temsil yetkisinin kaldırılmasının talep edilebilmesi için, üçüncü kişilerin yetki aşımını fark edip etmemeleri bir önem taşımaz¹³⁰. Eğer temsil yetkisinin aşıldığını üçüncü kişiler biliyorsa veya bilmeleri gerekiyorsa, yapılan işlemde dolayı diğer eşin müteselsil sorumluluğu doğmaz. Üçüncü kişilerin yetki aşımını fark etmeleri nedeniyle, işlemi yapmayan eşin müteselsil sorumluluğunun doğmaması, temsil yetkisinin kaldırılmasını talep etme hakkını ortadan kaldırmaz. Unutulmaması gereken, temsil yetkisinin aşılması halinde, üçüncü kişinin bu durumu anlamaması nedeniyle, eşlerin müteselsil sorumluluğunun doğmasına ilişkin kuralın, üçüncü kişilerin menfaatlerini korumaya yönelik olduğudur. Oysaki temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin hüküm, eşlerin menfaatlerini koruma amacı güder. Bu nedenle yetkilerini aşan eşin, ileride benzer şekilde yetkilerini aşıp, diğer eş müteselsil sorumluluk altına sokma rizikosuna varsa, diğer eşin temsil yetkisinin kaldırılmasını talep etme hakkı vardır¹³¹.

Eşlerin yetkinin aşılması nedeniyle, temsil yetkisinin kaldırılmasının talep edilebilmesi için, yetki aşımının süreklilik arz etmesi gerekir. Eşlerden birinin sadece münferit bir olayda temsil yetkisini aşması nedeniyle temsil yetkisinin kaldırılması talep edilemez¹³². Meğerki eşin benzeri şekilde ileride de yetkilerini aşacağına yönelik belirtiler olsun¹³³.

¹²⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.10; BRÄM, Art. 174, N.11; GÜMÜŞ, s. 201.

¹²⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.11; BRÄM, Art. 174, N.10; DURAL/ÖGÜZ/GÜMÜŞ, s. 183; GÜMÜŞ, s. 201; HAVUTÇU, s.151.

¹³⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.11. Örneğin, eşlerden biri olağan temsil yetkisi kapsamında kalacak bir ihtiyaç için, aile bütçesini zorlayacak ölçüde veya gereksiz yere birden fazla işlem yaparsa, işlemlerin tarafı olan üçüncü kişiler yetki aşımını fark etmeyebilirler. Bu durumda diğer eş, yapılan işlemler nedeniyle müteselsil sorumlu olacaktır. İşlemi yapan eş ise, temsil yetkisinin sınırlarını aşmış kabul edilecektir, benzeri şekilde, bkz., NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 335.

¹³¹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.11; BRÄM, Art. 174, N.11; GÜMÜŞ, s. 202, s. 203.

¹³² BRÄM, Art. 174, N.11; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N.18. 24; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 337; ÖZTAN, s.192; HAVUTÇU, s. 152.

¹³³ BRÄM, Art. 174, N.24; HAVUTÇU, s. 152.

bb. Temsil Yetkisinin Kullanılmasında Yetersizlik

MK. m. 190 hükmünde, temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının sadece temsil yetkisinin aşılmasında değil, temsil yetkisinin kullanmada yetersizlik hallerinde de talep edilebileceği belirtilmektedir. Eşlerden birinin bilgisi, kişisel yetenekleri, tecrübesi evlilik birliğinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla işlem yapma açısından yeterli değilse, temsil yetkisinin kullanılmasında yetersizlikten bahsedilir¹³⁴. Temsil yetkisinin kullanılmasında yetersizliğe, ailenin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla işlem yapan eşin makul bir kişinin yapmayacağı şartlar altında işlem yapması, lüks yaşam tutkusu nedeniyle gereksiz giderlere neden olması, yaşadığı psikolojik sıkıntılar nedeniyle aşırı harcama yapmaya başlaması örnek gösterilebilir¹³⁵. Ancak temsil yetkisini kullanmakta yetersizlik sadece psikolojik nedenlerden ortaya çıkmaz. Temsil yetkisinin kullanılmasında yetersizlik, eşlerden birinin fiziksel sağlığındaki sorunlardan da kaynaklanıyor olabilir¹³⁶. Eşin ailenin ihtiyaçlarının karşılanması için işlem yapma konusunda zamansal açıdan doğru davranmadığı hallerde de, temsil yetkisinin kullanılmasında yetersiz kalınmış olur¹³⁷.

Bu noktada eşin ayırt etme gücünün bulunmamasının, evlilik birliğini temsilde yetersizlik kavramıyla karıştırılmaması gerekir. Ayırt etme gücünden yoksunluk, evlilik birliğini temsil yetkisini kendiliğinden ve tamamen ortadan kaldırır. Daha önce de bahsedildiği üzere, eşlerden birinin kısıtlanması halinde, ayırt etme gücünden yoksunlukta olduğu gibi temsil yetkisi kendiliğinden ortadan kalkar. Bu nedenle eşlerden birinin kısıtlanması da evlilik birliğinin temsilinde yetersizlik kavramı kapsamına girmez¹³⁸.

c. Kusurun Aranmaması

Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının talep edilebilmesi için, temsil yetkisinin sınırlarının aşılması veya temsil yetkisinin kullanıl-

¹³⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.13; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 183; HATEMİ, s. 83; GÜMÜŞ, s. 203- 204.

¹³⁵ HAVUTÇU, s.153.

¹³⁶ BRÄM, Art. 174, N.21.

¹³⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.13.

¹³⁸ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.13; BRÄM, Art. 174, N. 20, N. 21.

masında yetersiz kalınması yeterli olup, evlilik birliğini temsil eden eşin ayrıca kusuru aranmaz¹³⁹.

d. Eşin İstemi

Eşlerden birinin temsil yetkisinin kaldırılması için, diğer eşin mahkemeye başvurması gerekir. Temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin davada ispat yükü, talepte bulunan eşe aittir¹⁴⁰.

Davacı eşin sadece temsil yetkisinin sınırlandırılmasını talep ettiği hallerde, hâkim talebi aşarak temsil yetkisinin kaldırılmasına karar veremez. Ancak, hâkimin davacının yetkinin kaldırılmasını talep etmesi durumunda, temsil yetkisinin kaldırılması yerine, sınırlandırılmasına karar vermesi mümkündür¹⁴¹. Yetkinin sınırlandırılması yapılacak işlemlerin neden olacağı giderlerin miktarına ilişkin olabileceği gibi, belirli türdeki işlemlerin yapılmasının yasaklanmasına yahut belirli bir malvarlığı değerine ilişkin işlem yapılmasının yasaklanmasına yönelik de olabilir¹⁴². Eşin temsil yetkisinin sınırlarını aşması veya temsil yetkisinde yetersizliği belirli türlerdeki hukuki işlemlere ilişkinse, temsil yetkisini tamamen kaldırmak yerine, bu işlemler açısından sınırlandırmak daha uygun olur¹⁴³.

Eşin temsil yetkisini kullanmasındaki yetersizliği, kısıtlanmasına veya yasal danışman atanmasına neden olacak yoğunlukta ise, hâkimin temsil yetkisinin kaldırılması yerine vesayet makamını haberdar etmesi ve bu konuya ilişkin önlemleri alması gerekir¹⁴⁴.

4. Temsil Yetkisinin Kaldırılmasının Sonuçları

Temsil yetkisinin kaldırılması, fiil ehliyetinin sınırlandırılması anlamına gelmediğinden¹⁴⁵, yetkisi kaldırılan eşin yaptığı hukuki işlemler geçerlidir. An-

¹³⁹ ÖZTAN, s. 192.

¹⁴⁰ HAVUTÇU, s. 154.

¹⁴¹ HEGNAUER/ BREITSCHMID, N.18. 24; HAVUTÇU, s. 154.

¹⁴² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.15b; HEGNAUER/ BREITSCHMID, N.18. 24; ÖZTAN, s.193; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 183- 184; HAVUTÇU, s. 154.

¹⁴³ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.15a.

¹⁴⁴ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.16; HAVUTÇU, s. 154.

¹⁴⁵ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.22; BRÄM, Art. 174, N. 37; HAVUTÇU, s.155.

cak bu hukuki işlemlerden dolayı üçüncü kişilere karşı diğer eşin kural olarak müteselsil sorumluluğu doğmaz. İşlemi yapan eşin aile birliğini temsil yetkisi olmadığından, yapılan hukuki işlemde dolayı, sadece işlemi yapan eş sorumlu olur¹⁴⁶. Bu noktada, temsil yetkisinin kaldırıldığını bilmeyen üçüncü kişilerin iyiniyetlerinin korunacağı ve diğer eşin müteselsil sorumluluk altına girmesinin mümkün olduğunu belirtmek gerekir (MK. m. 189/f.2)¹⁴⁷.

Temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin verilen mahkeme kararı ileriye etkilidir. Bu nedenle, mahkeme kararından önce temsil yetkisi kaldırılan eşin evlilik birliğinin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptığı hukuki işlemlerden dolayı diğer eş de müteselsil sorumlu olur¹⁴⁸.

İyiniyetli üçüncü kişilere karşı bu şekilde müteselsil sorumlu hale gelen ve ödemede bulunan eş, temsil yetkisi kaldırılmış olmasına rağmen hukuki işlemi yapan eşe karşı iç ilişkide rücu edebilir¹⁴⁹.

5. Temsil Yetkisinin Kaldırılmasının Duyurulması

MK. m. 190 hükmünün ilk fıkrasının son cümlesinde, temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını talep eden eşin, bu konuya ilişkin mahkeme kararını üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebileceği düzenlenmektedir. Aynı kanun maddesinin ikinci fıkrasında ise, temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması için, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesi gerektiğini belirtilmektedir.

¹⁴⁶ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.22; BRÄM, Art. 174, N. 37; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s. 184; HAVUTÇU, s.155.

¹⁴⁷ Üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmadığı çeşitli ihtimaller göz önüne alınarak belirlenir. MK. m. 190 gereğince, temsil yetkisinin kaldırıldığı üçüncü kişiye kişisel duyuru yoluyla bildirilmişse, üçüncü kişi iyiniyet iddiasında bulunamaz. Aynı şekilde, temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin karar hâkim kararıyla ilan edilmişse, üçüncü kişilerin iyiniyet iddiaları dinlenmez. Temsil yetkisinin kaldırıldığı ilan edilmemiş veya kişisel duyuru yoluyla üçüncü kişiye bildirilmemiş olsa bile, somut olayın özelliklerinden üçüncü kişinin temsil yetkisinin kaldırıldığını bilmesi beklenebiliyorsa, üçüncü kişinin iyiniyet iddiası dinlenmez, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N. 23.

¹⁴⁸ HAVUTÇU, s.155; GÜMÜŞ, s. 203. Olağanüstü temsil yetkisinin kaldırılmasının ileriye etkili olduğuna dair, bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. :66, N. 84.

¹⁴⁹ Bkz., HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N. 24; BRÄM, Art. 174, N. 37; HAVUTÇU, s.155- 156.

Kanun hükmü incelendiğinde, temsil yetkisinin kaldırıldığına üçüncü kişilere bildirilmesi açısından, kanunun kişisel duyuruyu esas aldığı görülebilir¹⁵⁰. Ancak, MK. m.190/f.2 hükmünde, “durumun hâkim kararıyla ilan edilmesinden” bahsedildiğine göre, temsil yetkisinin kaldırıldığına, mahkeme kararının ilanı yoluyla da üçüncü kişilere duyurulması mümkün olacaktır.

Hâkim, sadece temsil yetkisinin kaldırılmasına karar vermekle yetinmemeli, temsil yetkisinin kaldırıldığına üçüncü kişilere kararın ilanı yoluyla mı, kişisel duyuru yoluyla mı bildirileceğini de hükümde belirtmelidir¹⁵¹. Temsil yetkisinin kaldırıldığına ilan yoluyla üçüncü kişilere duyurulabilmesi için, somut olayın özelliklerine göre, bu tür bir ilana ihtiyaç olması gerekir¹⁵². Hâkim, bu konuda karar verirken, ilan yoluyla yapılan duyurunun, temsil yetkisi kaldırılan eşin kişilik alanına müdahale anlamına gelebileceğini göz önüne almalıdır¹⁵³. Hâkim, temsil yetkisinin kaldırıldığına üçüncü kişilere duyurulması ile korunan menfaat ile yetkisi kaldırılan eşin kişilik hakkının korunmasına ilişkin menfaati karşılıklı olarak tartmalı ve somut olayın özelliklerini de göz önünde tutularak bir karar vermelidir¹⁵⁴. Eğer ilan yoluyla duyuru hal ve şartlara uygun düşmüyorsa, hâkim temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin kararın kişisel duyuru yoluyla üçüncü kişilere bildirilmesi yönünde hüküm vermelidir¹⁵⁵. İlan yoluyla duyuruya özellikle, temsil yetkisi kaldırılan eşin, işlem yaptığı çevrenin, diğer eş tarafından bilinmesinin beklenemeyecek olduğu hallerde başvurulmalıdır¹⁵⁶.

Temsil yetkisinin kaldırılmasının kişisel duyuru yoluyla üçüncü kişilere bildirildiği hallerde, davacı eş, kararı yetkisi kaldırılan eşin işlem yapması muhtemel olan çevresine mektup, telefon gibi bireysel araçlarla doğrudan bildirebi-

¹⁵⁰ HAVUTÇU, s.156.

¹⁵¹ HAVUTÇU, s. 156.

¹⁵² HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N. 20; HAVUTÇU, s.156; GÜMÜŞ, s. 205. Temsil yetkisinin kaldırıldığına üçüncü kişilere ilan yoluyla bildirilmesini haklı kılacak bir menfaatin bulunmadığı hallerde yapılacak ilan, eşin kişilik hakkının ihlal edeceğinden hukuka aykırıdır. Bu hukuka aykırılık nedeniyle, ilana rağmen üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasını ileri sürebileceği yönünde, bkz., GÜMÜŞ, s. 206.

¹⁵³ Bkz., BRÄM, Art. 174, N.44; HAVUTÇU, s.157.

¹⁵⁴ BRÄM, Art. 174, N.44; HAVUTÇU, s.157.

¹⁵⁵ HAVUTÇU, s.157.

¹⁵⁶ BRÄM, Art. 174, N.43, N.44.

lir¹⁵⁷. Davacı eş, kararı gazete ilanı gibi kitlesel araçlarla özel olarak ilan edemez¹⁵⁸. Davacı eşin bu yöndeki davranışları, temsil yetkisi kaldırılan eşin kişilik hakkına saldırı niteliği taşıdığı gibi, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali anlamına da gelir¹⁵⁹. Davacı eşin, yetkisi kaldırılan eşin işlem yapmayacağı açık olan üçüncü kişilere, kişisel duyuru yapması da, yetkisi kaldırılan eşin kişilik hakkının ihlal edildiği anlamına gelebilir. Her ne kadar davacı eş, kendisinin müteselsil sorumluluğunu engellemek amacıyla, eşinin temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını üçüncü kişilere duyurma hakkına sahipse de, bu hakkı amacını aşacak şekilde kullanamaz.

Eğer temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin mahkeme kararı ilan yoluyla üçüncü kişilere duyurulmuşsa, MK. m. 190/f.2 hükmü uyarınca, üçüncü kişilerin iyiniyet iddiaları dinlenmez¹⁶⁰. Ancak kararın ilanından önce yapılan işlemlerden dolayı üçüncü kişilerin iyiniyetli olduklarını ileri sürmeleri mümkündür¹⁶¹.

Kararın kişisel duyuru yoluyla bildirilmesi ise üçüncü kişilerin iyiniyet iddialarını kesin olarak ortadan kaldırmaz. Örneğin, temsil yetkisinin kaldırıldığını bilmeyen ve bilmesi de gerekmeyen iyiniyetli üçüncü kişiye, yetkinin kaldırıldığına ilişkin gönderilen mektup ulaşmamış veya geç ulaşmış ise, üçüncü kişinin iyiniyeti korunur. Bu durumda temsil yetkisi kaldırılan eşin iyiniyetli üçüncü kişiyle yaptığı sözleşmeden dolayı diğer eş de müteselsil sorumlu hale gelir¹⁶².

6. Temsil Yetkisinin Geri Verilmesi

Kaldırılan veya sınırlandırılan temsil yetkisinin geri verilmesi mümkündür. MK. m. 191 bu konuyu şu şekilde düzenlemektedir: “Temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlandırılmasına ilişkin karar, koşullar değiştiğinde eşlerden birinin

¹⁵⁷ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.19; NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 339; HAVUTÇU, s.157. Davacı eşin, üçüncü kişilerle bizzat görüşüp, eşinin temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını bildirmesi de mümkündür. AKINTÜRK/ KARAMAN, s. 129.

¹⁵⁸ NÄF-HOFMANN/NÄF-HOFMANN, N. 338; TUOR/SCHNYDER/RUMO-JUNGO, s. 290; DOĞAN, s.118.

¹⁵⁹ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N. 18; FRANK, § 7, N.25; HAVUTÇU, s. 157.

¹⁶⁰ HAUSHEER/REUSSER/GEISER, Art. 174, N.23; BRÄM, Art. 174, N.44; HAUS-HERR/GEISER/KOBEL, N.08.82; ÖZTAN, s.194; HAVUTÇU, s.158.

¹⁶¹ HAVUTÇU, s.158.

¹⁶² HAVUTÇU, s. 157- 158.

istemi üzerine hâkim tarafından değiştirilebilir. İlk karar ilân edilmiş ise, değişikliğe ilişkin karar da ilân olunur¹⁶³.”

Hâkimin temsil yetkisinin geri verilmesine karar vermesi için, temsil yetkisinin kaldırılmasına veya sınırlanmasına ilişkin nedenlerin ortadan kalktığı konusunda kanaat getirmelidir¹⁶⁴.

¹⁶³ İlanın açıklayıcı fonksiyona sahip olduğuna dair, bkz., GÜMÜŞ, s. 207.

¹⁶⁴ HAVUTÇU, s.158. Temsil yetkisinin geri verilmesine ilişkin davanın yenilik doğuran dava olmadığı, ancak dava sonucunda verilen kararın kurucu olduğu yönünde, bkz., HATEMİ, s. 84.